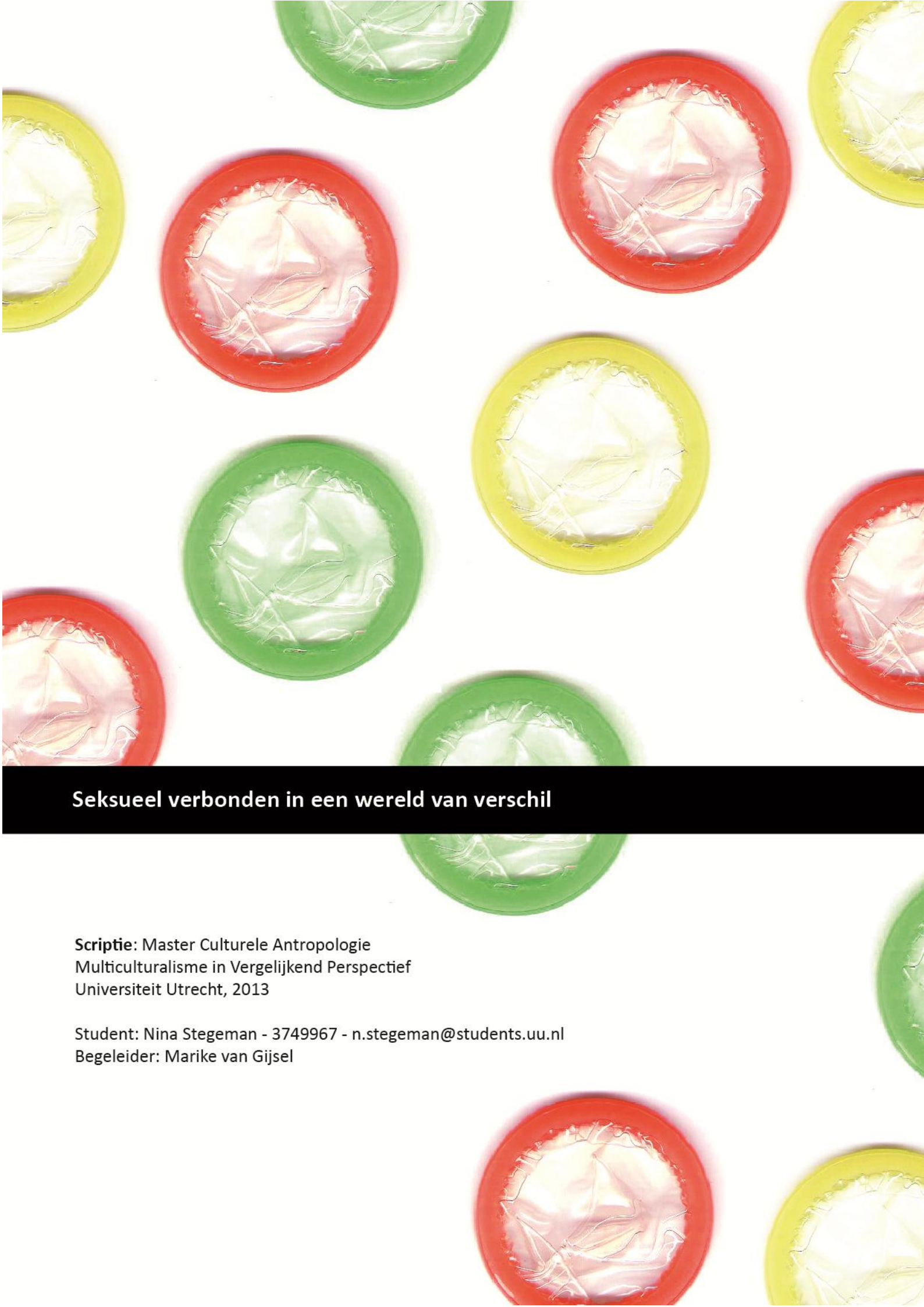

Seksueel verbonden in een wereld van verschil

*Etnografisch onderzoek naar sociale
verdeling aan de hand van percepties
van het risico op hiv in Kingston; Jamaica*

Nina Stegeman

Seksueel verbonden in een wereld van verschil

Scriptie: Master Culturele Antropologie
Multiculturalisme in Vergelijkend Perspectief
Universiteit Utrecht, 2013

Student: Nina Stegeman - 3749967 - n.stegeman@students.uu.nl
Begeleider: Marike van Gijssel

Voorwoord

Aan de rand van een zwembad in de tuin van het familiehuis van een informant, kwam ik tot een inzicht dat mij de rest van mijn veldwerkperiode heeft geholpen. Met een paar jongeren zaten we bij elkaar, dronken rum en aten krab. De familie van mijn informant verhuurde een kamer aan een Amerikaanse man die al een paar jaar lang op Jamaica verbleef. Mijn informant vertelde dat de Amerikaan vaak groepsseks had in de kamer die hij huurde. Ik keek hem geschokt aan en ging het gesprek op fluisterton verder. Mijn informant moest lachen en zei: 'Waarom ga je nou opeens zo zacht praten? Nu doe je net alsof seks een taboe is.'

Op dat moment werd ik mij bewust van mijn eigen culturele denkkader en vooroordelen die ik onbewust met me meedraag. Terwijl ik zo mijn best deed om mezelf open te stellen voor een 'andere' wereld. Hoe dacht ik eigenlijk onderzoek te doen naar seksualiteit wanneer ik een informant het gevoel geef groepsseks af te keuren? Deze bewustwording heeft me geholpen verder te komen met mijn onderzoek. Want hoewel antropologisch onderzoek doen een individueel en soms zelfs eenzaam proces is - een antropoloog is immers zijn eigen onderzoeksinstrument - ben je totaal afhankelijk van anderen. Mijn onderzoek zou nooit tot stand zijn gekomen zonder de hulp van mensen die ik ontmoet heb in het veld. Niet alleen heb ik dankzij hen toegang gekregen tot dit veld, data verzameld en inzichten gekregen. Ook werd ik door hen gedwongen om op mijn rol als onderzoeker te reflecteren en daarnaast op mezelf als persoon. Dit was soms confronterend, maar zeer waardevol. Ik wil daarom mijn informanten bedanken voor hun openheid en de bereidheid om hun verhalen met mij te delen. Ik heb de namen van mijn informanten in mijn scriptie veranderd om hun privacy te waarborgen. Een paar mensen wil ik echter nadrukkelijk met naam en toenaam bedanken.

Een spin in het netwerk van mijn onderzoek is Maxine Rudock-Small, projectleider van *The Caribbean Health Leadership Institute*, geweest. Ik wil haar bedanken voor haar warme ontvangst en haar enthousiasme over mijn onderzoek. Ze heeft me in contact gebracht met belangrijke sleutelfiguren op *The University of The West Indies*, waardoor het bekende antropologische sneeuwbaaleffect in werking trad. Prof. Althea Bailey wil ik bedanken voor haar bereidheid om mij te introduceren bij de *Family Planning Board* van het Ministerie van Gezondheid en SCORA, een groep studenten Geneeskunde aan UWI die zich bezighouden met hiv en seksualiteit.

Ook wil ik Kerrel McKay bedanken om mij op te nemen in het team van jongerenwerkers waarover zij de leiding had. Met dit team bezocht ik wekelijks de *community* Hannah Town en mocht ik participeren in activiteiten als workshops en voorlichtingsbijeenkomsten over hiv en veilige seks. De medewerkers van dit team ben ik dankbaar voor de verhelderende gesprekken tijdens de bezoeken

aan de *community* en hun bereidheid mij wegwijs te maken in *downtown* Kingston. Daarnaast wil ik de bewoners van Hannah Town bedanken dat zij mijn aanwezigheid in de wijk accepteerden en hun verhalen met mij wilden delen. Ik heb diepe bewondering voor de jonge vrouwen die hiv-positief bleken en hun aangrijpende verhalen aan mij vertelden tijdens een bijeenkomst van een *support group* van de organisatie EveForLife die zich inzet voor vrouwen en kinderen met hiv.

Ik wil Nicolette Bryan, Alex Sybron en Kwame Mathias niet alleen bedanken voor hun persoonlijke verhalen en visies, maar ook voor hun bereidheid om mij te helpen met het opzetten van *focus group* interviews, mij te introduceren bij hun vrienden en contacten binnen organisaties. Ze hebben mij 'hun Jamaica' laten zien. Merel Bleijerveld, die ook voor haar master in Kingston was en onderzoek deed naar *human rights* en politiegeweld, wil ik bedanken voor het delen van momenten van geluk, maar ook frustratie, wanneer Kinston toch best een heftige stad bleek te zijn.

Marike van Gijssel wil ik bedanken voor haar begeleiding tijdens mijn onderzoek en haar nuttige feedback tijdens het schrijven van mijn scriptie. Daarnaast wil ik Judith Weuring, Astrid Kroon en Esmé van Eijk bedanken voor de vele uren gezamenlijk werken in de Universiteitsbibliotheek waar we lief en leed hebben gedeeld om onze scripties af te ronden. Selma van Gorkum bedank ik voor het ontwerpen van de cover en Alie van Ingen, Milou Dekkers en Renée Nieuwenstein voor het checken op taalfouten van mijn scriptie. Mijn ouders ben ik dankbaar voor hun steun om mijn dromen na te jagen en hun vertrouwen in mij.

Nina Stegeman
Utrecht, augustus 2013

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
1. Inleiding	6
1.1 Onderzoeksthematiek en onderzoeksvraag.....	6
1.2 Theorieën en concepten.....	7
1.2.1 <i>Interconnectedness</i> en <i>gaps</i>	7
1.2.2 Epidemie legt sociale structuren bloot.....	9
1.2.3 Sociale ongelijkheid, risico en hiv.....	10
1.2.4 <i>Frontiers</i> en <i>friction</i>	11
1.3 Onderzoekscontext en –populatie.....	12
1.3.1 Onderzoekscontext.....	12
1.3.2 Onderzoekspopulatie.....	12
1.4 Methodologie en verantwoording.....	13
1.5 Argumentatie en opbouw scriptie.....	16
2. Uptown Top Ranking	18
2.1 UWI een gesloten gemeenschap.....	19
2.2 Campus culture.....	22
2.3 ‘Use your latex’.....	24
2.4 Spanningsveld.....	27
3. P.O.O.R.	31
3.1 Hannah Town: P.O.O.R and black.....	32
3.2 Risicovol gedrag.....	35
3.3 <i>Transactional</i> seks.....	36
3.4 Multiple partnership en agency.....	39
3.5 Condoomonderhandeling en vertrouwen.....	40
4. Sexual encounters	42
4.1 <i>Ghetto gal ave up di wickedest slam</i>	43
4.2 <i>Gallis</i>	45
4.3 Homoseksualiteit in een homofobe omgeving.....	47
4.4 <i>Interconnected</i>	48
5. Conclusie	53
5.1 Inzicht in sociale structuren door het bestuderen van hiv.....	54
5.2 Onderzoek naar hiv en aids.....	55
6. Literatuurlijst	57

Inleiding

Tijdens een workshop van het Ministerie van Gezondheid over hiv en veilige seks beweert een jonge vrouw van een jaar of 22 uit de *community* Hannah Town in *downtown* Kingston, dat ze alleen seks heeft wanneer ze een vriend heeft. Ze zegt momenteel single te zijn en dus ook geen seks te hebben. Op haar schoot houdt ze een baby van een paar maanden oud vast.

De andere aanwezigen van de workshop in het *Four Seasons Hotel*, die bij de vrouw in dezelfde buurt wonen, beginnen massaal te lachen en te joelen na haar uitspraak. *'How comes you have a child then?'*, schreeuwt één van hen door de conferentiezaal. De vrouw reageert op het gejoel met het opzeggen van een Bijbelse tekst.

Een paar weken later zie ik tijdens een bezoek aan de wijk, dezelfde vrouw bij een man in een luxe Landrover stappen. Met een paar jongeren uit Hannah Town sta ik op dat moment tegen de blauwe muur van de buurtbar aangeleund, op zoek naar wat schaduw. We observeren gezamenlijk het tafereel. Een jongen vertelt dat de vrouw regelmatig door verschillende mannen in dure auto's wordt opgehaald. *'The man gets sex and she gets money. Something for something'*, verduidelijkt hij.

1.1 Onderzoeksthematiek en onderzoeksvraag

Op Jamaica is een grote sociale verdeling die in Kingston tot uiting komt in een *uptown* en *downtown* gebied. Hierbij woont de *lower-class* in de *getto's* van *downtown* Kingston en de *middle-* en *upper class* in *uptown* Kingston. Hoewel deze werelden in eerste instantie gescheiden lijken, ontmoeten verschillende sociale klassen elkaar op seksueel gebied. In deze scriptie onderzoek ik wat deze seksuele verbintenis vanuit verschil betekent voor het risico op een hiv-besmetting. Dit doe ik aan de hand van de volgende onderzoeksvraag:

In hoeverre verhouden percepties van jongvolwassen Jamaicanen over het risico op een hiv-besmetting zich tot sociale positie en kwetsbaarheid en wat zegt dit over de sociale verdeling op Jamaica?

Dit onderzoek ik aan de hand van twee onderzoeksgroepen, namelijk jongvolwassenen die aan *The University of the West Indies (uptown)* studeren en jong volwassenen die in de *community* Hannah Town (*downtown*) wonen. Heeft iedereen evenveel kans om hiv te krijgen? Of spelen sociaaleconomische factoren hier een rol in? In principe heeft iedereen die seksueel actief is, kans

om met hiv besmet te raken (Stuart 2000), maar wordt het in de academische literatuur tegelijkertijd ook verbonden aan armoede.

Sociale stratificatie wordt volgens verschillende auteurs versterkt door het proces van mondialisering. De *gap* tussen arm en rijk wordt steeds groter. Tegelijkertijd vindt er een intensivering van wereldwijde *interconnectedness* plaats. Dit lijkt tegenstrijdig, want er is aan de ene kant steeds meer contact tussen verschillende groepen onderling en aan de andere kant ontstaan er *gaps*. Wat betekent het spanningsveld tussen *interconnectedness* en *gaps* voor het risico op een hiv-besmetting?

Dit onderzoek ik in de hoofdstad van Jamaica; Kingston. In deze stad is de *gap* tussen arm en rijk niet alleen aanwezig, maar ook zichtbaar en komt de sociale stratificatie tot uiting in een *uptown* en *downtown* gebied. Op een dag zei een informant tegen mij: “*In Jamaica, all the problems of the world can be observed in plain sight*”. Natuurlijk is dit niet letterlijk zo, maar de uitspraak illustreert wel dat Jamaica een interessante plek is om een *case study* te doen naar de toenemende sociaaleconomische ongelijkheid in de wereld.

Daarnaast is hiv een probleem op het eiland. Volgens de laatste cijfers is 1.7 procent van de Jamaicaanse bevolking besmet met het virus¹. In deze scriptie onderzoek ik het risico op hiv vanuit het kader van mondialisering, sociale ongelijkheid en kwetsbaarheid. Om dit vraagstuk theoretisch te onderbouwen laat ik in deze scriptie zien dat het mogelijk is om aan de hand van rampen, als de hiv-epidemie, inzicht te krijgen in sociale structuren van een gebied.

Het proces van mondialisering als stratificerende kracht, neemt verschillende vraagstukken met zich mee die onder meer betrekking hebben op seksualiteit en daarmee het risico op hiv. Wat maakt dat de hierboven beschreven seksuele ontmoeting tussen de vrouw uit Hannah Town met een *uptown* man mogelijk is, terwijl zij zich in ogenschijnlijke afgescheiden werelden bevinden? Er lijkt sprake te zijn van *interconnectedness* tussen groepen die door *gaps* uit elkaar getrokken worden. Wat betekenen deze ontmoetingen voor het risico op een hiv-besmetting?

1.2 Theorieën en concepten

1.2.1 *Interconnectedness* en *gaps*

Verschillende auteurs beweren dat in tijden van mondialisering het verschil tussen arm en rijk in de wereld steeds groter wordt. Ina en Rosaldo (2008) definiëren mondialisering als de intensivering van mondiale *interconnectedness*, waardoor een fundamentele verandering in de ervaring van tijd en ruimte plaatsvindt. Harvey (1990) gebruikt de term *time-space compression* voor het gevoel dat de

---

¹ <http://www.nhpjamaica.org/informationCentre/statistics>

aarde steeds kleiner wordt, waarbij grenzen vervagen. Door mondialisering is de mobiliteit van de mens toegenomen en bewegen we ons steeds makkelijker over de wereld. Niet alleen mensen zijn mobieler geworden, maar ook ideeën en informatie bewegen zich over de wereld.

Appadurai (1996) heeft vanuit mondialisering en mobiliteit een onderverdeling in vijf *scapes* gemaakt. Dit zijn: *ethnoscapes*, *mediascapes*, *technoscapes*, *financescapes* en *ideoscapes*. Het achtervoegsel '*scape*' verwijst naar de fluïde en onregelmatige vormen van deze landschappen en de relatie tussen verschillende *global cultural flows*. Appadurai pleit voor het bestuderen van deze *global flows* in de antropologie, omdat de nieuwe mondiale culturele economie niet meer begrepen kan worden met termen van bestaande centrumperiferie modellen.

Bauman (2011) beschrijft in zijn boek *Collateral Damage* een toename in sociale ongelijkheid als gevolg van deze nieuwe culturele economie. De overgang van een *solid* naar een *liquid* moderniteit geeft hij als de voornaamste reden voor de toename in sociale ongelijkheid. De huidige tijd staat volgens hem voor de *liquid* moderniteit, hierin speelt de natie-staat geen centrale rol meer, maar hebben multinationals economisch de macht. De uitbreiding van het neoliberale economische systeem zorgt ervoor dat de verschillen tussen arm en rijk steeds groter worden en zorgt ook voor een toename in de onzekerheid van mensen. Hij beweert namelijk dat mensen tegenwoordig individueel verantwoordelijk zijn geworden voor hun eigen welzijn.

Tsing (2005) gebruikt onder meer de term *gap* voor de ruimte tussen arm en rijk die ontstaat door het proces van mondialisering. Ze definieert een *gap* als volgt: "*Gaps are conceptual spaces and real places into which powerful demarcations do not travel well*" (Tsing 2005: 175). Ze beweert dat de kennis en informatie die over de wereld circuleren, die Appadurai probeert te bundelen in *scapes*, juist ook *gaps* kunnen creëren.

Aan de ene kant zorgt het proces van mondialisering dus voor *interconnectedness*, maar aan de andere kant ook voor het ontstaan van *gaps*. Bauman (2011) beweert dat er een verband bestaat tussen sociale ongelijkheid en de waarschijnlijkheid om slachtoffer te worden van een ramp. Wat zegt mondialisering en sociale positie dan over de waarschijnlijkheid om een hiv-infectie op te lopen? De wereldwijde aanwezigheid van het hiv-virus is bij uitstek een gevolg van mondialisering. Het hiv-virus zelf, ideeën over de ziekte en medicijnen reizen over de wereld. Susser (2009) schrijft dat het hiv-virus niet tegengehouden wordt door grenzen om de verspreiding ervan tegen te gaan. Het virus vindt zijn weg naar voorheen afgelegen gebieden en volgt de bewegingen van veranderlijke wereldwijde investeringen. Door de toegenomen mobiliteit van mensen is het hiv-virus niet per definitie een 'ver van mijn bed show' meer. Door de toegenomen mobiliteit verspreidt het hiv-virus zich sneller en gemakkelijker over de wereld. Het is mogelijk om aan de hand van hiv en aids inzicht te krijgen in de sociale verdeling van een gebied. Door het mondiale karakter van het hiv-virus is het

belangrijk om stil te staan bij het proces van mondialisering die deze verdeling steeds verder uit elkaar trekt.

1.2.2 Epidemie legt sociale structuren bloot

Rampen laten de aard van sociale structuren in een samenleving zien. Ze geven de verbanden weer tussen lokale gemeenschappen en grotere structuren.² Volgens Barnett en Blaikie (1992) kan aids, als een gebeurtenis die invloed heeft op het leven van een populatie, vanuit de sociale wetenschappen bestudeerd worden vanuit het concept van een *disaster*. Hierbij moeten twee elementen in de gaten worden gehouden. De eerste zijn de fysieke specificaties van het gevaar zelf en het tweede de kenmerken van de bevolking die in gevaar is. Sociale gegevens van de *population at risk* worden relevant wanneer ze geconfronteerd worden met de ramp. *'Divisions along the lines of class, age, gender, caste and tribe will set the context of particular hazard in questions'* (Barnett & Blaikie 1992: 6).

Epidemieën zijn volgens Fassin momenten van 'de waarheid', waar kennis en macht op de proef wordt gesteld. Hij beweert net als Barnett en Blaikie dat een epidemie als aids de mogelijkheid biedt om inzicht te krijgen in de sociale verdeling van een gebied. *'It would be closer to reality, however, to regard them as factors that reveal states of the world that are already there, but could just as well never materialize. They are revealing in the sense of unveiling'* (Fassin 2007:32). Met dit citaat maakt de auteur duidelijk dat de epidemie in feite al een onderdeel is van reeds bestaande 'agenda's', waar angsten en ideeën van mensen corresponderen met morele, culturele en politieke patronen in een samenleving die zichtbaar worden door het te bestuderen.

Ook Anthony Oliver-Smith en Hoffman (2001) schrijven dat rampen verklaarbaar zijn in termen van de 'normale' gang van zaken en dat gevolgen van rampen meer iets zeggen over de ongelijkheid en ondergeschiktheid in een samenleving dan de daadwerkelijke geografische plek waar de ramp zich afspeelt. Rampen laten zien waar de kwetsbare plekken in een samenleving zitten. Hij beweert dat het patroon van kwetsbaarheid in een samenleving een kernelement is van een ramp. Natuurlijke of technologische rampen komen vaker en sterker voor wanneer gemeenschappen kwetsbaarder worden.

Klingenberg (2002) ziet ook het verband tussen de kans dat iemand een ramp overleeft en zijn sociale positie in de samenleving. Dit laat hij zien aan de hand van de hittegolf in Chicago in 1995. Daarbij bepaalde de sociale conditie van mensen of iemand zou overleven of doodgaan tijdens de hittegolf. *"The dead bodies, then, have served to reveal new forms of marginality, insecurity and neglect that threaten the welfare of urban residents"* (Klingenberg 2002: 133). Hij zegt dat

---

² Van der Pijl, Y. 27 november 2012, Hoorcollege 3 van 'De Nieuwe Wereldorde': Mobiliteit & Immobilititeit: natuurrampen en ecologische vluchtelingen. Universiteit Utrecht.

gemarginaliseerde mensen al een zwakke positie in de samenleving hebben, maar dat dit door een ramp zichtbaar wordt. Daarnaast worden machtsstructuren zichtbaar en dat kan een pijnlijke confrontatie zijn, omdat er soms politieke redenen zijn om die onzichtbaar te houden.

1.2.3 Sociale ongelijkheid, risico en hiv

Net als Bauman beschrijft Fassin (2007) de toename in sociale ongelijkheid in de wereld en gaat vervolgens specifiek in op de hiv- en aidskwestie in dit verband. Hoewel in principe iedereen besmet kan raken met het virus, lijkt er toch sprake te zijn van ongelijkheid. De ziekte wordt vaak verbonden aan bepaalde risicogroepen, maar kan in de praktijk iedereen raken. Wat zegt armoede en de steeds groter wordende sociale ongelijkheid door mondialisering als stratificerende kracht over het risico op een hiv-besmetting?

De *risk society* is volgens Beck een creatie van modernisering. *'Risks, as opposed to older dangers, are consequences which relate to the threatening force of modernisation and to its globalisation of doubt'* (Beck 1992: 21). Zoals eerder gezegd, worden mensen in de huidige tijd steeds meer individueel verantwoordelijk voor hun welzijn. Zo ook voor het managen van risico's in hun leven. Peterson (1997) concludeert dat het voorkomen van hiv-infecties één van de levensstijlrisico's is waar individuele personen, als gezonde burgers, zelf verantwoordelijk voor geacht worden. Door de verschillen in welvaart en de toegenomen sociale ongelijkheid zijn er verschillen in hoeverre mensen zich kunnen beschermen tegen het hiv-virus en zich kunnen laten behandelen wanneer ze het virus al opgelopen hebben.

In de academische literatuur zijn er verschillende standpunten van auteurs over de vraag of armoede het risico op een hiv-infectie zou doen vergroten. Kalichmana e.a. (2006) schrijven dat armoede geassocieerd wordt met slechte gezondheid. Ondervoeding, slechte toegang tot gezondheidszorg, slechte sanitaire voorzieningen, onvoldoende beschikking over basisbehoeften, conflict en geweld zijn kenmerken van armoede die de gezondheid zouden belemmeren. Hiv is volgens hen niet direct een gevolg van honger en armoedige leefomstandigheden, maar armoede zou een sociale en ecologische omgeving creëren waar hiv zich makkelijker kan verspreiden. Volgens de auteurs staat hiv in verband met armoede. Armoede heeft volgens hen verschillende gevolgen. Namelijk: een slechte gezondheidsinfrastructuur, een grote sociale dichtheid die leidt tot gesloten seksuele netwerken, alcohol- en drugsmisbruik en seks als ruilmiddel voor overlevingsmiddelen. Armoede zou dus het risico op een hiv-infectie doen vergroten.

Stillwaggon (2006) gaat nog een stapje verder door te beweren dat mensen die ondervoed zijn en daarnaast vaak ook verzwakt zijn door tuberculose, malaria of onbehandelde seksuele overdraagbare aandoeningen, biologisch kwetsbaar zijn voor hiv. Ondervoeding verzwakt volgens Stillwaggon het slijmvlies en de huid waardoor het hiv-virus makkelijker kan binnendringen.

Altman (2008) stelt dat hiv en aids voorkomen in zowel de armste delen van de wereld, maar zeker ook de rijkste delen van de wereld. Hij verbindt het risico op hiv niet zozeer met armoede, maar associeert de verspreiding van het hiv-virus met modernisering en industrialisatie enerzijds en de eigen culturele traditie anderzijds. Hij zegt dat mensen kwetsbaarder zijn voor hiv door de snelle veranderingen en verbinding tussen hun 'eigen' sociale gebruiken en invloeden van buitenaf.

1.2.4 Frontiers en friction

Als het hiv-virus een mondiaal karakter heeft, dan heeft seksualiteit dat vanzelfsprekend ook. Het virus wordt onder andere doorgegeven door het hebben van onveilige seks. In navolging van de *scapes* van Appadurai introduceert Brennan (2004) de term *sexscape*. Ze gebruikt deze term om te verwijzen naar een nieuw wereldwijd sekslandschap en specifieke plaatsen hierin.

Al in eerder werk beweert Altman (2004) dat seksualiteit op verschillende manieren wordt beïnvloed door mondialisering. Consumentisme en individualisering, die worden gevoed door economische groei, staan volgens hem centraal hierin. Hij beweert dat een steeds grotere groep mensen blootgesteld wordt aan hybride en tegenstrijdige beelden die verspreid worden door de media via televisie, internet of cinema. Hij heeft het voornamelijk over inwoners van snel groeiende steden in derdewereldlanden die via de media in aanraking komen met andere manieren van denken over seksualiteit en gender (Altman 2004: 64).

Met dit voorbeeld geeft Altman de intensivering van *interconnection* via de media weer en laat hij zien dat de informatie die wordt verspreid, invloed kan hebben op seksualiteit en gender. Ook Tsing benadrukt het belang van crossculturele ontmoetingen in het vormen van cultuur. Culturen worden constant gecoproduceerd door interacties die zij *friction* noemt. *Friction* beschrijft zij als: '*The awkward, unequal, unstable, and creative qualities of interconnection across difference*' (Tsing 2003:4). Heterogene en ongelijke ontmoetingen kunnen leiden tot nieuwe verhoudingen van cultuur en macht. Culturen worden volgens haar vormgegeven en getransformeerd in een geschiedenis van regionale- en mondiale netwerken van macht, handel en betekenis.

De *gaps* die ontstaan door het proces van mondialisering en het verschil tussen arm en rijk benadrukken, bieden mogelijkheden op het gebied van seksualiteit. Nagel (2003) beschrijft dat in *ethnosexual frontiers* cross-class gender 'relaties' mogelijk zijn. *Ethnosexual frontiers* zijn volgens haar erotische locaties en exotische bestemmingen die worden bewaakt en gecontroleerd, gereguleerd en beperkt, maar die constant worden 'gepenetreerd' door individuen die seksuele banden hebben met etnische anderen over etnische grenzen heen. Etnoseksuele grenzen zijn *borderlands* aan weerszijden van een etnische kloof. Zij begrenzen etnische *communities* en vormen symbolische en fysieke sensuele ruimten waar seksuele fantasieën en seksueel contact ontstaat tussen leden van verschillende 'raciale', etnische of nationale groepen (Nagel 2003: 14). Hoewel

Nagel de nadruk legt op etniciteit in deze seksuele 'relaties', zijn in deze *borderlands* ook ontmoetingen mogelijk tussen verschillende nationale groepen met verschillende sociale posities. Hoewel het lijkt in tijden van mondialisering dat *gaps* het verschil tussen arm en rijk verder uit elkaar trekken, is er tegelijkertijd ook sprake van een toenemende *interconnection* van de wereld. De *gaps* die ontstaan tussen landen, maar ook binnen samenlevingen geven niet alleen een verdeeldheid weer, maar bieden ook nieuwe mogelijkheden voor *interconnection*, ook op seksueel gebied. Wat betekent dit voor het risico op een hiv-besmetting?

1.3 Onderzoekscontext en –populatie

1.3.1 Onderzoekscontext

De Engelse schrijver Ian Thomson schrijft dat in Kingston veel mensen vooroordelen hebben over en neerkijken op anderen die minder welvarend zijn dan henzelf. Op Jamaica noemt men dit sociale ordening. Het gevoel dat er een hiërarchie ten grondslag ligt aan alle sociale interactie. Ook wel 'ranking' genoemd (Thomson 2008: 24-32). De angst om met de 'Ander' te mengen die Bauman (2011) in zijn werk noemt, beschrijft Thomson specifiek op Jamaica. Hij beweert dat deze angst voor de 'Ander' extra kracht wordt bijgezet door het toegenomen geweld dat zich vanuit de getto's steeds verder in *uptown* Kingston lijkt te verspreiden (Thomson 2008: 24).

Ook Austin-Broos (1994) beweert dat de Jamaicaanse cultuur in de kern een aanhoudende hiërarchische volgorde kent. In deze hiërarchie wordt een rangschikking gemaakt waarbij erfelijke vormen van verschil worden erkend. In deze *ranking* speelt huidskleur een rol, waarin ideeën over 'ras' weerspiegeld worden. Deze ideeën komen voort uit de geschiedenis van de slavernij.

De historische modellen werken nog steeds door in de moderne Jamaicaanse samenleving en hebben onder meer invloed op seksualiteit. LaFont (2010) beweert dat genderrollen op Jamaica gevormd zijn tijdens het koloniale tijdperk. Seksuele cultuur op Jamaica is van oudsher dus al onderhevig aan invloeden van buitenaf. Aan de ene kant door de geschiedenis van de slavernij, maar aan de andere kant ook door het proces van mondialisering.

Volgens Burnard (2007) was gender bijna net zo belangrijk als 'ras' in het vormgeven van sociale relaties op *early* Jamaica, waarmee hij verwijst naar de periode tussen 1674 en 1784. Hij beweert dat de hypermasculiniteit op het eiland voortkomt uit het gedrag van witte slavenhouders die genoten van een cultuur waarin zij als blanke mannen seksuele behoeftes grenzeloos konden bevredigen. LaFont (2000) schrijft dat volgens de dominante genderideologie op Jamaica de man aan het hoofd van het huishouden staat en zorgt voor economische middelen. Stuart (2000) schrijft wanneer mannen niet voor deze economische middelen kunnen zorgen en vrouwen *economic empowerment* missen, het voorkomt dat vrouwen *seks as a unit of exchange* inzetten in de Carribean. Stuart erkent

dat vrouwen hun seksualiteit inzetten als onderdeel van hun overlevingsstrategie, maar het ook kunnen inzetten als financiële of materiële beloning om aan een bepaalde levensstijl te voldoen.

1.3.2 Onderzoekspopulatie

Mijn onderzoekspopulatie bestaat uit twee groepen. Ik heb onderzoek gedaan onder studenten van *The University of the West Indies (uptown)* en jongvolwassen bewoners van de *community* Hannah Town in West-Kingston (*downtown*). Ik heb bewust voor deze twee onderzoeksgroepen gekozen, omdat deze mijn onderzoeksthematiek weerspiegelen. De twee onderzoeksgroepen hebben beiden een andere sociale achtergrond en bevinden zich op twee verschillende plekken in de stad Kingston. In dit onderzoek richt ik mij niet alleen op de op ogenschijnlijk afgescheiden werelden, maar bestudeer ik ook de *interconnectedness* van deze groepen die door hun sociaaleconomische achtergrond door *gaps* uit elkaar worden getrokken. Ik heb van 3 februari tot 2 mei 2013 onderzoek gedaan in Kingston. Beide onderzoeksgroepen bestonden zowel uit mannen als vrouwen. Mijn informanten die studeerden op UWI waren tussen de 19 en 32 jaar oud. Mijn informanten uit Hannah Town waren ongeveer tussen de 17 en 26 jaar oud. Ik zeg ongeveer, omdat ik in *downtown* Kingston voornamelijk informele gesprekken heb gevoerd met informanten en niet altijd wist hoe oud ze precies waren.

Zoals eerder aangegeven is de aanwezigheid van hiv en aids in de wereld bij uitstek een gevolg van mondialisering en onderzoek ik in deze studie hoe dit zich lokaal manifesteert op *The University of the West Indies* en de *community* Hannah Town en in de *borderlands* tussen *uptown* en *downtown* Kingston.

1.4 Methodologie en verantwoording

Als hiv en aids een mondiaal karakter hebben, hoe doe je hier dan op lokaal niveau onderzoek naar? Juist in tijden van mondialisering is het belangrijk om de aandacht voor het lokale niet te vergeten. Want volgens Eriksen (2007) ontstaat er door het proces van mondialisering een spanning tussen homogenisering en heterogenisering. Deze spanning komt op lokaal niveau tot uiting. Mondialisering is hiermee een duaal proces. Aan de ene kant wordt de wereld voor ons gevoel kleiner, maar aan de andere kant worden mensen zich juist bewust van de verschillen. Volgens de auteur worden aan de ene kant mensenlevens homogener door het opleggen van een reeks gemeenschappelijke delers als staatsorganisatie en de arbeidsmarkt. Maar aan de andere kant zegt hij, net als Appadurai (1996), dat mondialisering ook leidt tot heterogenisering. Door onderling contact kunnen nieuwe vormen van diversiteit ontstaan. Mondialisering zorgt ervoor dat mensen wereldwijd met elkaar in verbinding staan en reconstrueert tegelijk lokale uniekheid (Eriksen 2007: 142).

Op de traditionele benaderingswijze van de antropologie waarbij cultuur gebonden wordt aan een geografische locatie, is ook door andere sociaal wetenschappers veel kritiek gekomen. In tijden van mondialisering worden nationale grenzen namelijk constant overschreden. Gupta en Ferguson (1992) gaven ruim twintig jaar geleden al kritiek op de traditionele benadering van antropologie waar cultuur automatisch wordt verbonden aan *place*, terwijl in de werkelijkheid cultuur wordt vormgegeven door *interconnectie*.

Wanneer je onderzoek doet naar hiv en aids, is het mijns inziens belangrijk om juist de lokale aspecten te onderzoeken, waarbij je als antropoloog onderzoekt hoe *global flows* lokaal vertaald en ingebed worden. We behoren allemaal tot dezelfde wereld, maar we ervaren deze wereld op een andere manier. Beleid rondom hiv en aids wordt gedefinieerd tot internationale programma's en strategieën. Maar spreken deze op lokaal niveau aan?

Hiv is gerelateerd aan concepten als seksualiteit, gender en risico. Juist op dit terrein kan antropologisch onderzoek zeer van belang zijn. Want doen mensen altijd wat ze zeggen? Komt hun daadwerkelijke seksuele gedrag overeen met hun uitgesproken seksuele idealen en verwachtingen? Antropologische onderzoek kan op deze vragen antwoorden bieden, omdat door onderzoeksmethoden als participerende observatie en interviews niet alleen geluisterd wordt naar wat mensen zeggen, maar ook wordt gekeken wat mensen daadwerkelijk doen. Deze studie is uitgevoerd met antropologische onderzoeksmethoden als participerende observatie en open- en semigestructureerde interviews (DeWalt en DeWalt 2002) en *focus group* interviews (Boeije 2010). Omdat ik twee onderzoeksgroepen bestudeerd heb, moest ik mezelf in twee verschillende sociale werelden begeven. Ik woonde op de campus van *The University of the West Indies* waardoor ik mij tussen één van mijn onderzoeksgroepen begaf, namelijk studenten van deze Caribische universiteit. Door mijn verblijf op de campus was ik onderdeel van het studentenleven en stond ik in nauw contact met de studenten. Hoewel ik altijd open was over mijn rol als onderzoeker, zagen veel studenten mij als internationale student en daarmee als één van hen. Hiermee was ik een *insider* op de campus en kon ik mij onderdompelen in het leven van mijn onderzoeksgroep. Mijn eigen leven speelde zich ook af op de campus, omdat ik er woonde. Ik deed mee aan activiteiten, ging op studententrips, vierde verjaardagen, liep mee in de carnavalsoptocht, bezocht *all-inclusive* clubs, hing met studenten in mijn 'studenten'kamer waar ik urenlang gesprekken had, zwom in het zwembad op de campus en rende rondjes op het *track en field*-veld. Met mijn verblijf op de campus en door mijn verschijning, namelijk iemand met een witte huid, hoorde ik automatisch bij de *upper class*. Dit heeft enerzijds gevolgen gehad voor het gebruik van verschillende onderzoeksmethoden voor de twee onderzoeksgroepen, maar anderzijds ook veel inzichten gegeven.

Op UWI was ik een *insider*, terwijl ik in Hannah Town een *outsider* bleef. Op 8 februari 2013 schreef ik in het volgende fragment in mijn dagboek:

“Ik voel me opgesloten achter muren, eerst die van de campus en dan nog eens achter de muur van dit wooncomplex. Ik moet door muren breken, wil ik meer van Kingston zien. Waarschijnlijk gaat het automatisch en beland je al snel achter muren in Kingston, wanneer je geld hebt.”

Juist deze muren zorgde ervoor dat ik geen problemen had om mij tussen de studenten te mengen. Hierdoor kon ik participierend observeren, informele gesprekken voeren, diepte-interviews en *focus group* interviews doen. Ik heb studenten één op één geïnterviewd en drie *focus group* interviews gehouden. Daarnaast heb ik verschillende colleges bijgewoond waar eerstejaars studenten Geneeskunde les kregen over *hiv counseling* en waar zij hun *ideeën* over de ziekte bediscussieerden. Dezelfde muren die ervoor zorgden dat ik een *insider* was op de universiteit, vormden in eerste instantie een barrière om met de bewoners van Hannah Town in contact te komen. Voor de bewoners van Hannah Town, bleef ik een *outsider*. Zij zagen mij als iemand uit *uptown* Kingston die hun wijk een paar keer in de week samen met een speciaal hiv-preventieteam van het Ministerie van Gezondheid bezocht en na het bezoek weer de berg omhoog reed.

Ik bezocht de Hannah Town alleen op bepaalde tijdstippen, na vijf uur 's middags zou de wijk te gevaarlijk zijn volgens de medewerkers van het ministerie. Daarnaast kon ik soms de buurt niet in, omdat er een schietpartij was en gebieden met gele linten, die een *crime scene* aangeven, afgezet waren. Gedwongen door de omstandigheden waren mijn onderzoeksmethoden in Hannah Town anders dan op de universiteit. Ik heb twee dagen lang geparticipeerd in workshops van het ministerie van gezondheid waarbij jongeren uit de buurt onder meer de seksuele cultuur van de wijk en ideeën over hiv bespraken. Door de wekelijkse bezoeken aan Hannah Town met het team kon ik observerend participeren en heb ik voornamelijk informele gesprekken gevoerd met mijn informanten uit deze buurt. Op de campus kon ik urenlange interviews doen, terwijl het in Hannah Town voornamelijk bij informele gesprekken bleef.

Toch heb ik een goed beeld kunnen krijgen van het leven in Hannah Town. De momenten waarop ik rondhing in de wijk en gesprekken had met jongeren uit de *community* zijn erg waardevol geweest. Ik heb als onderzoeker de sociale verdeling van de stad aan den lijve ondervonden en ook ik werd ingedeeld in een 'categorie'. Dit en mijn onderzoeksmethodes hebben mij inzichten gegeven in de sociale verdeling van de stad. Ideeën over hiv kon ik hier vervolgens aan koppelen.

Wanneer je de mogelijkheid hebt *downtown* Kingston te mijden, waar elke week wel '*an other killing*' is volgens mijn informanten, dan doe je dat. Wanneer je er woont dan is dit de realiteit en ben je veroordeeld tot een leven waar je geconfronteerd wordt met geweld. Als onderzoeker had ik de mogelijkheid om achter de muren van *uptown* Kingston te 'schuilen' wanneer er een schietpartij was

in Hannah Town. Ik heb persoonlijk ervaren dat het moeilijk was om door *boundaries* te breken op Jamaica. Dit bleek uiteindelijk niet onmogelijk te zijn.

Mijn positie als *insider* op de campus is interessant gezien het academische debat over de relatie tussen armoede en risico op een hiv-infectie. De studenten op UWI komen over het algemeen uit welvarende families en worden opgeleid met goede kansen op de arbeidsmarkt. Hierdoor kon ik onderzoeken in hoeverre zij denken risico te lopen op een besmetting ondanks hun sociale positie. Er wordt in de academische literatuur voornamelijk aandacht geschonken aan hiv in relatie met armoede. Ik hoop dan ook door mijn onderzoek een bijdrage te leveren aan het academische debat door mij ook op welvaart te richten in dit verband.

1.5 Argumentatie en opbouw scriptie

In deze scriptie wil ik laten zien dat de ogenschijnlijk gescheiden 'werelden' van *uptown* en *downtown* Kingston *interconnected* zijn door seks en dat dit gevolgen heeft voor het risico op een hiv-besmetting. Aan de hand van het proces van mondialisering bestudeer ik de *interconnectedness* van groepen die door *gaps* uit elkaar getrokken worden. Met de opbouw van deze scriptie wil ik de ogenschijnlijke scheiding tussen *uptown* en *downtown* Kingston laten zien en beschrijven waar deze 'werelden' samenkomen. Om deze reden zal ik eerst *uptown* en *downtown* apart als 'losstaande' eenheden beschrijven en in het laatste hoofdstuk ingaan op de *interconnectedness* tussen de twee. In hoofdstuk twee zet ik de *University of The West Indies* in *uptown* Kingston neer als een gesloten gemeenschap en laat ik zien dat door het afgebakende karakter van de campus een specifieke *campus culture* kan ontstaan waarvan seksualiteit een onderdeel is. Ik sta stil bij de vraag wat de seksuele 'cultuur' van UWI betekent voor het risico op een hiv-besmetting en geef een spanningsveld weer waar de *gap* tussen kennis en gedrag en de *gap* tussen normen en waarden en praktijk consequenties heeft voor condoomonderhandeling.

In hoofdstuk drie beschrijf ik de situatie in Hannah Town, een *community* in *downtown* Kingston. Als inwoners van de *inner-city* worden bewoners van deze wijk gezien als de arme bevolking van Jamaica. Ik laat zien dat armoede wel een rol speelt in het risico op hiv, maar dat deze rol relatief is. Socio-economische factoren hebben wel degelijk invloed op seksueel risicovol gedrag, maar zijn niet bepalend. In dit hoofdstuk onderzoek ik in hoeverre de levensstijl in de getto invloed heeft op seksueel risicovol gedrag en wat de rol van het individu hierin is.

In hoofdstuk vier laat ik zien dat verschillende sociale klassen mixen op seksueel gebied. Meisjes uit de getto hebben de reputatie wild en agressief te zijn in bed en dat spreekt veel *uptown* mannen tot de verbeelding. Geld lijkt het bindmiddel te zijn waar seksuele 'relaties' tussen *uptown* mannen en *downtown* meisjes op gebaseerd zijn. In dit hoofdstuk maak ik duidelijk dat de eerder beschreven seksuele cultuur van zowel *uptown* als *downtown* Kingston niet aan *place* of *space* gebonden is, maar

in werkelijkheid *interconnected* zijn. Deze seksuele verbondenheid vanuit verschil heeft gevolgen voor het risico op een hiv-besmetting.

In hoofdstuk vijf geef ik de conclusies van mijn onderzoek weer en laat ik zien hoe mijn onderzoek in verhouding staat tot het huidige wetenschappelijke debat over hiv en risico.

Hoofdstuk 2

Uptown Top Ranking

'Sowing the seeds of fear produces rich crops in politics and trade; and the allure of an opulent harvest inspires seekers of political and commercial gain to break open ever new lands to fear-growing plantations...'

(Bauman 2011: 58)

Door de uitbreiding van het kapitalistische systeem wordt de kloof tussen arm en rijk groter. Sociale stratificatie biedt op Jamaica vruchtbare grond voor het 'verbouwen' van angst voor de 'Ander'. De suikerrietplantages zoals ze bestonden ten tijden van de slavernij zijn verleden tijd op het eiland. Hoewel sociale structuren die gevormd zijn in deze periode nog steeds een weerslag hebben op de moderne Jamaicaanse samenleving, hebben de voormalige plantages plaats gemaakt voor *new lands to fear-growing plantations*. Een uiting hiervan is dat bewoners van *uptown* Kingston zich angstvallig proberen af te sluiten voor invloeden vanuit *downtown* Kingston.

In dit hoofdstuk laat ik zien dat *The University of the West Indies* (UWI) een gesloten gemeenschap is in *uptown* Kingston, waar mensen die er niet 'horen', door muren en bewaking buiten worden gesloten. Terwijl *global flows*, als studenten die mobiel zijn, wel toegang hebben tot de universiteit. Binnen de muren van de campus ontwikkelt zich een specifieke *campus culture*, waarvan seksualiteit een onderdeel is. De sociale positie van deze studenten zorgt ervoor dat zij onderdeel kunnen zijn van deze *campus culture*. Binnen de muren van UWI vormen studenten hun identiteit en maken zij een liminale fase door op weg naar volwassenheid.

In dit hoofdstuk sta ik stil bij de vraag wat de seksuele cultuur van UWI betekent voor het risico op een hiv-besmetting. Over het algemeen hebben de studenten van UWI veel kennis over de risico's van onveilige seks en zijn ze hoog opgeleid. Toch zeggen informanten onveilige seks te hebben. Ik stel dan ook dat de *gap* tussen kennis en gedrag en de *gap* tussen normen en waarden en praktijk verantwoordelijk zijn voor een spanningsveld dat consequenties heeft voor condoomonderhandeling en het risico op een hiv-besmetting. Verder laat ik zien hoe genderverwachtingen en wederzijdse druk op seksueel gebied tussen mannelijke en vrouwelijke studenten onderdeel zijn van dit spanningsveld en onderhandeld worden. Wat betekent het samenkomen van studenten met verschillende culturele achtergronden binnen een afgebakende ruimte voor seksueel gedrag in een

tijd waar studenten zichzelf ontwikkelen en een liminale fase doormaken op weg naar volwassenheid?

2.1 UWI een gesloten gemeenschap

De *University of the West Indies* (UWI) heeft een paar ingangen waardoor mensen de campus kunnen binnenkomen. Bij elke ingang staat een bewaker. Wanneer je met de auto de campus wil betreden, krijgt de bestuurder van het voertuig een pasje van de universiteit, waarna de bewaker de slagboom omhoog doet en de auto de campus op mag rijden. Volgens studenten van UWI zijn de pasjes bedoeld om het stelen van auto's tegen te gaan. Bij het verlaten van het terrein moet het pasje weer ingeleverd worden. Het idee hierachter is: heb je als bestuurder geen pasje, dan is de auto ook niet van jou. De gehele campus is omgeven door hekken en muren. Alleen via de bewaakte in- en uitgangen kun je UWI betreden.

De universiteit heeft verschillende *residence halls* waar een groot deel van de studenten woont. Andere studenten zoeken in de omgeving van de universiteit een kamer in een studentenhuis. Wanneer je iemand in een *hall* op de campus wil bezoeken, dan word je eerst door de bewaking gecontroleerd. Woon je niet in het gebouw, dan moet je uitgenodigd worden door een bewoner. Hij of zij moet zijn bezoeker dan inschrijven op een papieren lijst bij de bewaking. Dan pas gaat het hek open. Bij vertrek wordt verwacht dat de gast zich weer uitschrijft.

Tussen de verschillende studentenhallen is veel concurrentie die met name op sportdagen zichtbaar en voelbaar wordt. Bewoners van *Preston Hall*, *Chancellor Hall*, *Irvine Hall*, *Taylor Hall* en *Rex* strijden dan tegen elkaar op het *track and field* veld. Studenten dragen bij deze evenementen T-shirts in de kleur van hun *hall*, waardoor duidelijk wordt waar ze 'bijhoren'.

In de '*hall culture*' op de campus, is de sociale hiërarchie van de stad Kingston terug te zien. Hierbij worden ideeën over het 'welvarende' en zwaarbewaakte *uptown*- en het 'arme' *downtown*gebied op het campusleven toegepast. Carrel (22), een studente *Social Work* heeft een groot deel van haar studententijd in *Rex* gewoond. Sinds een paar maanden woont ze tussen de master- en phd studenten in de *postgraduate building*, waar ze een eigen studio heeft. Carrel heeft korte dreadlocks waarvan ze er twee blond heeft geverfd. Ze hoeft nog maar één vak af te ronden en dan is ze klaar op UWI. Tijdens een lunch waarbij we *Jerk³ Pork* eten in een restaurant in Kingston, vertelt ze over de verhouding tussen de studentencomplexen Rex en Taylor Hall:

"That uptown and downtown thing is a thing students say. Taylor calls us uptown because of the people usually go there. The ones that don't want to be hazed. It's also the place that UWI primarily

---

³ Bekende Jamaicaanse vleesmarinade

*reserve for international students. Because Taylor and other Halls are a bit rough in terms of behaviour as well as lack the more modern facilities. Rex is the most expensive hall on campus. So students that live there are assumed to be rich. Taylor is the cheapest place on campus. They are not monitored as much as other halls. People can just walk in and out. The facilities are not so good. So, it is like 28 persons to one kitchen. While on Rex you share one kitchen with eight people.*⁴

Carrel maakt met deze uitspraak duidelijk dat studenten met voldoende geld in de studentenhal Rex wonen en hiermee een zeker aanzien genieten en kunnen profiteren van de moderne faciliteiten. Daarentegen zijn bewoners van Taylor Hall zogenaamd minder bedeelde studenten. Deze sociale grens op de campus die vooral een symbolische functie heeft om de concurrentie tussen de verschillende studentengebouwen te bevorderen, is ook terug te vinden in Kingston als stad. Alleen is deze grens niet symbolisch, maar functioneel en doet het een poging om verschillende sociale werelden gescheiden te houden.

The University of the West Indies ligt in de bergen van Kingston, dat ook wel *uptown* Kingston wordt genoemd. In de stad is een onzichtbare grens tussen *downtown* en *uptown* Kingston die ongeveer bij de wijk Half Way Tree ligt. Rijd⁵ je vanaf Half Way Tree naar boven, dan kom je in *uptown* Kingston terecht. Rijd je vanaf Half Way Tree naar beneden, dan ga je naar *downtown* Kingston. Dat ook wel de *inner city* of *getto* wordt genoemd. Verschillende studenten zeggen dat wanneer je niets in *downtown* Kingston te zoeken hebt, je daar ook niet komt. Het zou er te gevaarlijk zijn. Een autorit van de campus naar de *inner city* duurt niet langer dan dertig minuten. Toch zijn er studenten die aangeven nog nooit in *downtown* Kingston te zijn geweest, ook al zijn sommigen in de stad geboren. De Engelse schrijver Ian Thomson beschrijft het verschil tussen *uptown* en *downtown* Kingston in zijn boek over de moderne Jamaicaanse samenleving. Hij zegt dat er in de eenentwintigste eeuw nog steeds een groot verschil is tussen arm en rijk. Vroeger woonden de welvarende mensen veelal *uptown* en de armere bevolking *downtown* in de *getto's* van Kingston. Tegenwoordig is deze strakke scheiding in de stad iets vager geworden en komen arm en rijk meer dan vroeger met elkaar in contact. Geweld is de laatste jaren toegenomen en lijkt zich vanuit de *getto's* steeds verder *uptown* te verspreiden. Hierdoor is ook de angst van mensen toegenomen. *“Everyone in Kingston – uptown, midtown, downtown – seemed to be frightened of everyone else. The fear had spread like a contagion up into the hills to penetrate the burglar-barred communities there”* (Thomson 2008: 24). De auteur schrijft dat in de stad veel mensen vooroordelen hebben over en neerkijken op anderen die minder welvend zijn dan henzelf. Op Jamaica noemt men dit sociale ordening. Het gevoel dat er een

---

⁴ Interview 12 maart 2013.

⁵ Ik zeg rijd, omdat bijna niemand in *uptown* Kingston over straat loopt. Het vervoer dat je gebruikt is de auto, taxi of bus. Over straat lopen wordt als gevaarlijk gezien.

hiërarchie ten grondslag ligt aan alle sociale interactie. Ook wel 'ranking' genoemd (Thomson 2008: 24-32).

Ook LaFont wijst op de scheiding tussen *downtown* en *uptown* buurten in Kingston en beweert daarnaast dat het contact tussen arm en rijk gestructureerd is. Dit komt volgens haar onder meer tot uiting in onderwijs. Kinderen uit de elite en middenklasse gaan naar privé scholen, terwijl de kinderen uit de *lower class* veroordeeld zijn tot overvolle instituties. Bovendien reflecteert het karakter van winkels, clubs en kerken de status van hun omgeving (LaFont 2000: 242).

Dit is te merken aan prijzen van producten die op verscheidene plekken van de stad verkocht worden. Verschillende studenten gaven aan dat op de markt in *downtown* Kingston levensmiddelen en producten veel goedkoper zijn. Om die reden gaat Jimar (24), een masterstudent Economie aan UWI, heel af en toe naar de markt in *downtown* Kingston. Maar liever blijft hij op de campus van de universiteit, of bezoekt hij zijn familie die in Portmore woont, een stad ten zuidwesten van Kingston. Tijdens een wandeling over het terrein van de campus vertelt hij:

*"While visiting the downtown market, it's possible that someone who is walking next to you get shot. Life is unpredictable there. I hardly go downtown. I don't really have a reason to be there."*⁶

Jimar voelt zich veiliger achter de muren van de universiteit. De muur om het terrein heen moet mensen die er niet thuishoren weghouden. UWI is hiermee een gesloten gemeenschap. Gesloten gemeenschappen zijn volgens Caldeira gesloten werelden. Ze lijken een alternatieve levensstijl aan te bieden die anders zou zijn dan de kwaliteit van leven van de desbetreffende stad met zijn verslechterende openbare ruimte. Een kenmerk van een gesloten gemeenschap is isolatie van hen die als minderwaardig worden gezien. Om dit te bereiken is beveiliging nodig. Dit betekent de aanwezigheid van hekken en muren rondom het condominium, waarbij bewakers vierentwintig uur per dag de ingangen controleren. Daarnaast worden faciliteiten ingezet om de 'Ander' buiten de muur te houden (Caldeira 1996). De kenmerken van een gesloten gemeenschap zijn terug te zien in het beveiligingsbeleid van UWI. Bewakers bewaken de toegangen tot de campus van de universiteit en controleren of 'buitenstaanders' niet zomaar toegang krijgen tot het terrein. Hiermee wordt UWI geïsoleerd van mensen die niet direct of indirect op de campus thuishoren en wordt de 'Ander' door middel van muren buitengesloten.

Bauman beweert dat doordat een muur twee zijden heeft, een anders continue ruimte in een 'binnen' en een 'buiten' wordt verdeeld. De mensen die zich aan de binnenkant van de muur bevinden, plaatsen zichzelf buiten het drukke en ruige leven van de stad (Bauman 2011: 62). Het

---

⁶ Informeel gesprek met informant op 4 maart 2013

volgende citaat van de auteur over wat hij de *voluntary ghetto* en de *enforced ghettos* noemt, illustreert de situatie in Kingston. De *voluntary ghetto* kun je zien als een zwaarbewaakte afgebakende ruimte als UWI of één van de *gated communities* elders in de stad en de *enforced ghettos* als de wijken in *downtown* Kingston.

“The fence separates the voluntary ghetto of the high and mighty from the enforced ghettos of the low and hapless. For the insiders of the voluntary ghetto, the involuntary ghettos are spaces where we won’t go in. For the insiders of the involuntary ghetto, the area to which they have been confined is the space where we can’t get out.” (Bauman 2011: 61-62).

Dit citaat geeft aan dat bewoners van de ‘*voluntary ghetto*’ de middelen hebben om zich af te sluiten van de ‘*enforced ghettos*’. Het is dus mogelijk om in Kingston te wonen, zonder iets mee te krijgen van de problemen in de stad, die zich voornamelijk in de *getto*’s afspelen.

Niet alleen om de *University of the West Indies* staan muren, ook in *uptown* wijken als Jacks Hill, Mona, Barican, Liguanea, Hope Pastures en University Crescent zijn huizen voorzien van hekken en alarmsystemen, of zijn gehele *gated communities* aanwezig. Bewoners van *uptown* Kingston sluiten zich af van de ‘Ander’ die buiten de muren gehouden moeten worden. Om dit te illustreren is een uitspraak van een taxichauffeur die hij deed terwijl hij over Old Hope Road richting de campus reed erg treffend: *“The higher you live, the more money you’ve got.”* Dus hoe meer geld je hebt, hoe makkelijker het is om een geïsoleerd leven te leiden.

2.2 Campus culture

Door het geïsoleerde karakter van UWI is het mogelijk om de campus te beschouwen als een afgebakende *place*, waar studenten van een bepaalde leeftijdsgroep een liminale fase doormaken naar volwassenheid. UWI is in die zin een afgebakende *place* doordat het letterlijk ommuurd is en mensen die er niet horen buiten houdt. Binnen deze muren kan zich een specifieke *campus culture* ontwikkelen, waarvan onder andere de ideeën over de verschillende *students halls* op de campus onderdeel zijn.

Het zou een vergissing zijn om UWI neer te zetten als een losstaande *unit* die afgesloten is van de wereld. Het tegendeel is namelijk waar. Hoewel de muren ongewenste mensen buitenhouden, hebben *global flows* wel degelijk toegang tot de campus. *The University of the West Indies* is namelijk een Caribische Universiteit met op vier verschillende plekken een campus. Mona op Jamaica, Cave Hill op Barbados, St Augustine op Trinidad en Tobago en een open campus voor educatie op afstand. UWI biedt onderwijs aan inwoners van zestien landen die onderdeel zijn van de *Commonwealth*

Caribbean. Daarnaast heeft UWI verschillende internationale onderwijsprogramma's en doen studenten uit onder andere Afrika, Europa en Amerika uitwisselingsprogramma's.⁷

Er is vanuit de sociale wetenschappen veel kritiek gekomen op de traditionele benaderingswijze van de antropologie waarbij cultuur gebonden wordt aan een geografische locatie. Inda & Rosaldo (2008) stellen bijvoorbeeld dat in tijden van mondialisering cultuur en *place* los van elkaar moeten worden gezien en dat we moeten stoppen met het denken in '*localized*' termen. Ook Appadurai pleit voor het bestuderen van *global flows*, zonder echter het lokale te vergeten.

Ik zet UWI bewust neer als een afgebakende *place*. Ik kies er voor om wel een '*localized*' term te gebruiken voor een plek die door onder andere de aanwezigheid van studenten met verschillende nationaliteiten samenkomen. Ik gebruik het woord afgebakend, omdat het terrein letterlijk afgebakend is door hekken en het 24 uur per dag bewaakt wordt. In mijn argument volg ik de stelling van Tsing, dat juist het lokale de plek is waar *global flows* worden '*consumed, incorporated and resisted*'. Tsing beweert: "*Most commonly, globalist thinkers imagine the local as the stopping point of global circulations*" (Tsing in Inda & Rosaldo 2008: 77).

Eriksen (2007) ziet net als Tsing het belang van het lokale en schrijft dat een gevolg van mondialisering is dat mensen wereldwijd met elkaar in verbinding staan en het lokale uniekheid reconstrueert. Door de ontmoeting van studenten met verschillende achtergronden die je kunt zien als *global flows*, wordt een lokale uniekheid geconstrueerd op de campus van UWI die tot uiting komt tot een eigen *campus culture*. Ook ideeën over seksualiteit zijn onderdeel van deze *campus culture*. Door deze ideeën te onderzoeken, is het mogelijk om een uitspraak te doen over het risico op een hiv-besmetting op UWI. In dit hoofdstuk laat ik zien dat de ontmoeting tussen studenten met verschillende nationaliteiten binnen een afgebakende *place* invloed heeft op ideeën over seksualiteit binnen de specifieke *campus culture*. Anders gezegd hoe *global flows* lokaal worden '*consumed, incorporated and resisted*' op seksueel gebied.

Carrel en Taniyah (20) zijn vriendinnen. Taniyah studeert geschiedenis en zit in haar tweede jaar. Ze is net als Carrel Jamaicaans en komt uit het district Saint Mary. Taniyah is klein en smal en heeft kort krullerig haar. Terwijl ze praat, trekt ze met haar blauwe nepnagels af en toe een krul uit. Wanneer ze de streng haar loslaat, krult deze weer snel terug. De studentes zitten vaak samen op de kamer van Carrel wanneer ze geen les hebben. Ze praten, roken wiet, kijken tv, koken en soms komen er vrienden langs. Taniyah vertelt dat op UWI een grote variatie aan mensen aanwezig is uit verschillende Caribische landen. Ze heeft veel vrienden van verschillende eilanden.

De studenten ontmoeten elkaar niet alleen in de klas of tijdens activiteiten op de campus, maar ook in bed. Taniyah zegt dat ze op UWI veel mensen heeft ontmoet die verschillende opvattingen hebben

---

⁷ <http://www.uwi.edu/index.asp>

over seks. Een gevolg hiervan is dat ze dat dan wil uitproberen. Carrel voegt hieraan toe dat UWI de plek is waar verschillende seksuele gewoonten op de campus samenkomen. Ze zegt dat studenten uit Trinidad, Jamaica over het orale sekstaboe heen helpen.⁸ Volgens informanten is orale seks op Jamaica verwerpelijk, terwijl het op Trinidad en Tobago wel sociaal geaccepteerd is. Er is een proces van enculturatie gaande op seksueel gebied, waarbij mensen culturele gebruiken van elkaar overnemen (Kottak 2011:27).

Op de campus van UWI worden ideeën over seksualiteit en seksuele gebruiken onderhandeld en ingebed en worden vervolgens onderdeel van de *campus culture*. De seksuele ideeën en gebruiken van de studenten zijn net als de lichamen van de studenten mobiel. Een deel van de studenten is in de mogelijkheid zich over de wereld te verplaatsen. Echter, niet elke student aan UWI heeft hier de financiële middelen voor. Maar door hun toegang tot de universiteit en de mogelijkheid binnen zijn muren te leven, zijn zij hier automatisch onderdeel van en komen zij met anderen in contact. Seksueel contact onthult volgens Nagel net als gemengde huwelijken veel over etnische relaties *across space and time* en laat tegelijk de kracht van seksualiteit zien voor het vormen van 'raciale' en etnische relaties (Nagel 2003: 259).

UWI heeft een bepaalde reputatie als het om seks gaat. Niet alleen voor buitenstaanders, maar ook studenten zelf geven aan dat op UWI een expliciete seksuele cultuur heerst. Vooral vrouwelijke studenten die een beschermde opvoeding hebben gehad, hebben op de universiteit opeens toegang tot seks. Een studente Rechten (20) vertelde tijdens een interview dat ze gewaarschuwd werd door mensen uit haar omgeving toen ze hoorden dat ze ging studeren aan UWI. *"People warned me when they heard that I would go to UWI. They told me to be careful, because they think UWI is all about sex, sex and sex."*⁹

2.3 'Use your latex'

Wit en blauwe doeken verhullen de stenen muren van de Students Union. Enkele kleurige linten steken fel af tegen al het blauw en wit. Meisjes in minirokjes en pum pum shorts¹⁰ hebben zich verzameld op de binnenplaats van the Union. Ze maken circulerende bewegingen met hun billen. Jongens staan achter hen met hun kruis tegen het achterwerk van de meisjes aangedrukt. De studentes bepalen de snelheid van de dans. Dit doen ze door met hun heupen te bewegen, waarna de jongens de bewegingen volgen. Wanneer de Soca muziek versnelt, wordt de dans sneller en wilder. Een machine spuit schuim de menigte in. Een jongen met een brandslang in zijn hand, spuit de bezoekers nat. In het plastic zwembadje springen meisjes in bikini's op en neer. De Soca muziek

⁸ Informeel gesprek met twee informanten op 18 maart 2013.

⁹ Focus group interview op 16 april 2013.

¹⁰ Pum pum is het woord in Patois dat wordt gebruikt voor vagina. Met een pum pum short wordt een heel kort broekje aangeduid.

wordt afgewisseld met Jamaicaanse Dancehall. Op Soca wordt gewined en op Dancehall gedaggerd. Een meisje staat op het podium bij de dj-set. Een jongen tilt haar op en legt haar benen in zijn nek. Haar rug is tegen een stalen dranghek gedrukt. De jongen beweegt zijn heupen alsof hij haar van voren neemt.

“Bend ova, bend ova, bend ova”¹¹ schalt het uit de speakers. Meisjes op de dansvloer pakken hun enkels vast en laten hun hoofd tussen hun benen hangen. De jongens leggen een hand op de onderrug van de meisjes en met de andere hand pakken ze haar heupen vast. Met hun eigen heupen maken ze vervolgens korte, stevige bewegingen en stoten ze tegen het achterwerk van het meisje. De poster met de tekst: ‘Use your latex’ en een afbeelding van een schaars gekleed koppel die aan de muur van de Union hangt, is vanavond achter de wit en blauwe doeken verdwenen.

Overdag is de Students Union een verzamelplek voor studenten die boodschappen doen bij de campussupermarkt Hilo, een afhaalmaaltijd kopen bij de Chinees Yao, of een biertje drinken aan één van de betonnen tafels met banken op de binnenplaats. Echter op donderdag-, vrijdag- en zaterdagavond worden in de Union feesten gegeven. Op donderdagavond tussen zes en negen tijdens *Integration* geven Dancehall artiesten korte optredens om hun nieuwe nummers aan de studenten te laten horen of draait een dj muziek. Wanneer er geen examens zijn, wordt er op vrijdag- en zaterdagavond feest gevierd. Deze feesten beginnen laat en eindigen vroeg in de ochtend. Samantha (22) bezoekt elke week wel een feest in de Students Union. Ze studeert Sociale Geografie en woont in Taylor Hall. Naast studeren is ze actief voor de *pop society* van de universiteit. Ze is de zangeres van de band van UWI. Hiermee is ze een keer naar Londen geweest voor een optreden. Ik ontmoette haar voor het eerst in het zwembad van de universiteit, waar ze vertelde over de ‘wilde’ feesten in de Union. Volgens Samantha en haar vriendin, waarmee ze baantjes aan het trekken was, kun je er op sommige avonden zelfs gratis tattoos en piercings laten zetten. Hangend aan de rand van het zwembad vertelt de vriendin van Samantha dat ze al haar piercings in de Union heeft gekregen. Waarna ze haar tong uitsteekt om haar piercing te demonstreren. Later tijdens een interview vertelt Samantha dat er op de feesten altijd veel gedronken wordt en dat studenten vervolgens dronken gekke dingen gaan doen, zoals het zetten van piercings en tattoos.¹² Samantha heeft krullende haarextensions en draagt een zwart T-shirt met een zwarte, strakke spijkerbroek. Ze zit op de bank in mijn kamer in het *post graduate* gebouw op de campus en vertelt dat het hebben van *one night stands* heel gewoon is onder studenten.

---

¹¹ RDX – Bend Over

¹² Interview 26 februari 2013

“Sometimes I can hear my neighbours having sex next to me while I try to sleep. Everyone does it. They just don’t care. The mentality is; this is college you can do everything. You want to live before you start working, you know.”

Of haar medestudenten allemaal veilige seks hebben betwijfelt ze. Ze zegt dat de studenten goed zijn opgeleid en weten van de gevaren van onveilige seks, maar het niet altijd veilig doen. De kennis is er wel, maar het gedrag van de studenten past zich hier niet altijd op aan. Er is dus sprake van frictie tussen kennis en gedrag. Een kenmerkend voorbeeld hiervan is dat er tijdens het feest in de Students Union een poster met een *hiv-awareness* tekst achter de versiering verdwijnt. De poster hangt er wel, maar net op het moment dat mensen zich er eigenlijk bewust van zouden moeten zijn, is de poster niet te zien.

Er is niet alleen sprake van frictie tussen kennis en gedrag, daarnaast komen normen en waarden op het gebied van seksualiteit en de praktijk niet helemaal overeen. Dit verschil tussen normen en waarden en praktijk geeft een spanningsveld weer die consequenties heeft voor condoomonderhandeling en daarmee op het risico op een hiv-besmetting. Dit spanningsveld geef ik weer door fragmenten uit drie verschillende *focus group* interviews te beschrijven die ik met studenten uit het wooncomplex The Towers deed.¹³ Dit is een nieuw studentenwooncomplex op de campus die zijn naam te danken heeft aan de hoogte van de flats die onderdeel zijn van dit complex. Kavan (19) woont op de eerste etage van de flat. Hij zit met een paar huisgenoten in de gemeenschappelijke ruimte van de eerste verdieping waar drie banken, een tafel met een paar stoelen staan en een keuken aanwezig is om te koken. Hij studeert Scheikunde en geeft aan dat de studententijd de *freedom of your life* is. Hij zit onderuitgezakt op de bank en draagt een joggingbroek met een loszittend T-shirt. Zijn haar is gemillimeterd en op zijn linkeronderarm heeft hij een open wond waarvan het roze vlees een contrast vormt met zijn donkere huid. Een paar dagen geleden heeft hij een ongelukje gehad met de oven toen hij gebraden kip aan het maken was.

Over een paar dagen beginnen de examens, maar om te ontspannen na het studeren, ontmoeten de studenten van The Towers elkaar bijna elke avond in de gemeenschappelijke ruimte op de eerste verdieping. Kavan vertelt dat wanneer je op campus woont het de eerste keer is dat je op jezelf woont. Hij zegt dat seks hebben bij het leven op de campus hoort en dat je als student moet feesten en drinken. Hij vertelt dat studenten dicht op elkaar wonen in de *halls* en dat iedereen het met elkaar doet, zonder daar echt bij na te denken. Hij vergelijkt met een lach om zijn mond studenten met wilde dieren. *“It’s all about having fun”*, voegt hij eraan toe.

---

¹³ De drie focus group interviews vonden plaats op 16 en 24 april 2013

Kavan noemt de studententijd op UWI de vrijheid van zijn leven. Dit impliceert dat hij zijn studententijd als een fase ziet waarin hij tussen twee stadia inzit. Zoals hij aangeeft, woont hij niet meer bij zijn ouders thuis omdat hij is gaan studeren. Hij zegt dat hij nu nog vrij is en plezier kan maken, want hij heeft nog geen baan en kinderen. Hij bereidt zich met zijn studententijd voor op een volwassen leven. Op dit moment zit hij net als zijn mede studenten in een liminale fase op weg naar volwassenheid. Turner (1987) gebruikt de termen *betwixt* en *between* om aan te geven dat wanneer iemand zich in een liminale fase bevindt, hij of zij tussen twee levensstadia inzit. In het geval van Kavan en zijn medestudenten tussen de tijd dat hij nog bij zijn ouders woonde en volwassenheid. Een flatgenoot die er tijdens het gesprek bij is komen staan, vult Kavan aan. Hij zegt dat je studententijd de tijd is waarin je je identiteit vormt. Dat studenten zichzelf nog moeten leren kennen en dat seks daar ook bij hoort. Daarbij grapt hij dat seks goed helpt tegen stress, vooral tijdens de examentijd. En studenten hebben natuurlijk heel veel stress volgens hem. Hij noemt seks een antwoord op elk probleem. In de liminale fase van het studentenleven hebben de jongeren de ruimte om te experimenteren met seks en hun identiteit vorm te geven.

Op het gebied van seksualiteit gelden er andere verwachtingen voor mannen dan voor vrouwen. Zo vertelden informanten dat er van mannen wordt verwacht dat zij veel seks hebben en van vrouwen dat zij hun partner of vriend trouw zijn. Zoals ik eerder in dit hoofdstuk heb genoemd worden meisjes uit de *upper class* vaak thuisgehouden wanneer ze jong zijn en nog op de middelbare school zitten. Ze mogen bijvoorbeeld niet uit en worden gestimuleerd om serieus met hun toekomst bezig te zijn. Op Jamaica wordt verondersteld dat vrouwen de eeuwige bewakers zijn van particuliere en openbare zedelijkheid, terwijl mannen geen restricties wordt opgelegd op dit gebied (Cooper 2004: 3). Wanneer deze *uptown* meisjes naar de universiteit gaan, ontsnappen zij aan het toezicht van familieleden en hebben ze toegang tot seks. Er wordt van hen verwacht dat ze 'zedelijk' zijn, maar de vraag is in hoeverre dat realiteit is, omdat zij onderdeel zijn van de *campus culture* waar *one night stands* gewoon zijn en studenten aangeven dat iedereen het met elkaar doet. Normen en waarden en praktijk lijken op dit gebied niet helemaal overeen te komen. Toch zijn er ook vrouwelijke studenten die aangeven zich tijdens hun studententijd al voor te bereiden op de toekomst, namelijk door het vinden van een nette man waar ze later een gezin mee kunnen stichten.

2.4 Spanningsveld

Aan een betonnen, ronde tafel tussen Taylor Hall en The Towers zitten drie studentes. De zon is een uur of twee geleden onder gegaan. De volle maan is goed zichtbaar boven de donkere contouren van de omliggende bergtoppen van de campus en verlicht de gezichten van Drusilla (20), Amoy (20), en Veruca (19).

Ze wonen alle drie in The Towers en studeren Politicologie, Internationale Betrekkingen en Rechten. Hoewel ze aangeven dat er veel meisjes zijn die op UWI losbandig leven, vertellen ze ook dat veel vrouwelijke studentes op UWI een nette man willen vinden. Volgens Veruca focussen de meeste meiden op UWI zich op educatie en het vinden van een 'nette' man. Zelf is ze nog vrijgezel, maar volgens haar moet je op de universiteit je partner vinden, want als je hier al niemand vindt, waar vind je dan wel een man? Op UWI lopen mannen rond met hetzelfde intellectuele niveau als haarzelf. UWI is volgens haar *"the cream on the crop"* wat betreft mannen. Een probleem volgens haar is dat de mannelijke studenten pas in hun derde jaar opzoek gaan naar een partner. Daarom is het moeilijk om een goede man te vinden, want alle jongens denken alleen maar aan seks, vertelt ze. Daarnaast zeggen de studentes alle drie dat jongens altijd meerdere vriendinnen tegelijkertijd hebben. Een nette man moet volgens Drusilla, Amoy en Veruca in de eerste plaats trouw zijn. Tegelijkertijd vertellen ze dat alle mannen op Jamaica vreemdgaan en meerdere vriendinnen naast elkaar hebben. Drusilla vertelt dat een man respect krijgt wanneer hij meer dan één partner heeft. Tijdens andere interviews gaven mannelijke informanten aan dat er op een man neer wordt gekeken wanneer hij weinig seks heeft in de Caribbean. Het wordt van Jamaicaanse mannen verwacht dat ze veel seks hebben met verschillende vrouwen. Vrouwen verwachten dit gedrag ook, maar willen tegelijkertijd dat hun man hen trouw is en daarom zijn ze op zoek naar een 'nette' man. Terwijl ze eigenlijk wel beter weten, want de meiden aan de betonnen tafel vertellen dat een man op Jamaica gedefinieerd wordt door hoeveel vrouwen hij heeft. De hoeveelheid vrouwen waar een man seks mee heeft, bepalen dus hoe anderen hem zien. Hieruit blijkt dat een man zijn mannelijkheid verdient door seks te hebben met verschillende vrouwen. Amoy zegt dat mannen vooral vreemdgaan wanneer ze iets tekortkomen in bed. Je vertelt ze indirect om vreemd te gaan als de seks niet goed is volgens haar. Daartegen wordt er van vrouwen verwacht dat ze maar één seksuele partner hebben. De meiden geven aan dat er sprake is van een seksuele dubbele standaard. Volgens Wolf (2000) wordt er in de meeste samenlevingen verwacht dat de vrouw seksueel trouw is, in grotere mate dan van de man. De studentes geven aan dat wanneer een vrouw meerdere sekspartners heeft, ze dan als een hoer of bitch wordt gezien. Er is dus een verschil in verwachtingen van seksueel gedrag van mannelijke en vrouwelijke studenten. Het is sociaal geaccepteerd dat mannen met meerdere vrouwen seks hebben, terwijl dat van vrouwen afgekeurd wordt. De meiden geven aan een 'nette' man te willen die niet vreemdgaat. Een manier om hem aan hen te binden is ervoor te zorgen dat hij niets tekort komt in bed. Want ze geven zelf aan dat een man vreemdgaat als de seks niet goed is in een relatie. Hierdoor staan zij onder druk om goed te presteren in bed. De vraag is natuurlijk of ze hiermee hun partner aan zich kunnen binden, wanneer de sociale omgeving van de man hem aanmoedigt om meerdere vriendinnen te hebben.

Na het *focus group* interview met de drie studentes brengt Damerae mij naar het gebouw waar ik woon op de campus. Zijn telefoon gaat en hij vertelt de persoon aan de andere kant van de lijn dat hij over twintig minuten terug is in The Towers, want dat hij mij eerst naar huis brengt. Wanneer hij ophangt vertelt hij dat het Amoy was die hem belde en vroeg waar hij was. Hij zegt dat hoewel zij een vriend heeft, hij af en toe met haar slaapt. Nog geen uur eerder beweerde zij een vriend te hebben en nooit vreemd te gaan. Het beeld dat zij van zichzelf tegenover mij creëerde, van een vriendin die haar vriend trouw is, klopt dus niet met de werkelijkheid, maar wel met het ideaal van een zedelijke vrouw.

Verschillende informanten gaven aan dat ook vrouwen verschillende sekspartners of relaties tegelijkertijd hebben, terwijl dit niet sociaal geaccepteerd is. Informanten vertelden dat wanneer een vrouw vindt dat de man haar niet kan voorzien, ze vreemd zal gaan. Informanten vertelden mij dat een algemene opvatting op Jamaica is dat een man voor een vrouw moet zorgen. Voor een man is onder andere seks en sociale druk een reden om meerdere sekspartners te hebben. Voor een vrouw kan het hebben van meerdere sekspartners een manier zijn om financieel rond te komen. De drie meiden vertellen tijdens het interview dat ze ook meisjes op UWI kennen die dit doen. Veruca vertelt dat sommige meisjes seks hebben met getrouwde mannen voor geld. *"Sometimes a man pays their schoolfees and they have another man to buy them clothes."*

Stuart (2000) schrijft dat *transactional sex* in de Carribean een middel is dat vrouwen kunnen inzetten wanneer zij een zekere vorm van *economic empowerment* missen. Maar dat het ook ingezet kan worden om aan een bepaalde levensstijl te voldoen. *"More importantly, however, it was suggested that whether or not women were in real need of money they still got sexually involved with men other than their regular partners, for the financial or other material rewarded"* (Stuart 2000: 129).

Mannelijke en vrouwelijke studenten leggen wederzijds een enorme druk op elkaar. Aan de ene kant moeten vrouwen goed presteren in bed, omdat ze denken dat hun vriend anders vreemd zal gaan en aan de andere kant moet de man genoeg geld hebben, omdat hij weet dat wanneer hij zijn vriendin financieel niet kan voorzien, zij naar een ander gaat. Daarnaast wordt er van een vrouw verwacht dat ze monogaam is, terwijl dit in de praktijk vaak niet het geval blijkt te zijn. Mannen staan onder druk om veel seks te hebben met verschillende vrouwen. Er is dus een *gap* aanwezig tussen seksuele normen en waarden en de praktijk.

Zowel mannelijke als vrouwelijke studenten worden aan veel risico's blootgesteld doordat ze aan allerlei verwachtingen moeten voldoen. Deze verwachtingen zorgen voor seksueel risicovol gedrag. Het spanningsveld waarbinnen studenten moeten voldoen aan allerlei verwachtingen en tegelijkertijd hun seksuele identiteit vormen, heeft consequenties voor condoomonderhandeling. Want vraag je om het gebruik van een condoom wanneer dit bij je seksuele partner tot wantrouwen

leidt en je het beeld opwekt niet te voldoen aan heersende seksuele normen en waarden en verwachtingen? Iedereen die onveilige seks heeft, loopt immers het risico op een hiv-besmetting. Ook al hebben studenten over het algemeen veel kennis over de risico's van onveilige seks, toch zeggen informanten onveilige seks te hebben. Het zijn niet de muren van de universiteit die hen kan beschermen tegen het hiv-virus, maar juist de seksuele praktijken die zich binnen deze muren afspelen, stelt hen bloot aan risico's.

Ik woonde net als de studenten binnen de muren van de universiteit, waardoor ik automatisch in *uptown* Kingston geplaatst werd. Met mijn aanwezigheid op de campus maakte ik ook deel uit van de *campus culture* van UWI. Echter, ik wilde me ook in *downtown* Kingston begeven en onderzoek doen. Dit was door mijn aanwezigheid in *uptown* Kingston niet zo vanzelfsprekend. Door de verhalen van de studenten over *downtown* Kingston, als een plek waar je niet naartoe gaat als je er niets te zoeken hebt, had ik het gevoel in een *warzone* terecht te komen. Voordat ik kennis kon maken met de bewoners van Hannah Town onderging ik zelf ook een liminale fase. Ik moest namelijk eerst participeren in een tweedaagse workshop van het Ministerie van Gezondheid over seksualiteit en hiv om bewoners van de *community* te leren kennen, alvorens ik de wijk kon bezoeken. Voor een moment was ik als onderzoeker '*betwixt and between*' tussen twee sociale 'werelden'.

Hoofdstuk 3

P.O.O.R

P = Passing

O = Over

O = Opportunities

R = Repeatedly

“Hebben jullie het nog niet gehoord?”, vraagt Delroy wanneer ik mijn eerste stap in de community Hannah Town zet. “Zane is maandag doodgeschoten.” Jahmica laat haar Blackberry voor wat het is en kijkt Delroy met grote ogen aan. Ze slaat een hand voor haar mond. “De buurt is in rouw”, vervolgt hij. “Mensen zijn bang voor meer geweld, daarom blijven ze liever binnen.” Hij vermoedt dat de straten vandaag leeg zullen zijn.

We staan op de hoek van de straat waar Hannah Town begint en wachten tot het jongerenteam van het Ministerie van Gezondheid compleet is. Vandaag is de eerste ‘walk en talk’ door de buurt waar medewerkers van het team praten met jongeren over de gevaren van onveilige seks en het risico op hiv. Jahmica draagt een strak rood t-shirt met in gele letters HIV Awareness erop gedrukt. Daaronder staat in zwarte letters: Ministry of Health. Wanneer Terron en Nathalie aan komen lopen, is het team compleet en kunnen we de wijk in.

Terron en Natalie dragen een zelfde t-shirt als Jahmica, maar dan in een andere kleur. Zo weten de buurtbewoners wat het team in de buurt komt doen. Ze dragen allebei een tas vol met condooms om uit te delen. De zon schijnt fel, dus we lopen dicht langs de muur, die uit grove stenen en golfplaat bestaat. De huizen die we passeren zijn van verschillende materialen gemaakt, golfplaat, steen en hout. Op sommige muren is een afbeelding van een persoon geschilderd. Politieauto’s rijden stapvoets voorbij.

De eerste straat van de community is inderdaad leeg. Ook in de buurtbar van Hannah Town is het rustig. Twee mannen kijken vanaf een barkruk naar een televisie waarop een actiefilm te zien is. Kogelschoten klinken, het beeld kleurt rood. Barman Marc is in gesprek met Jahmica. Hij heeft een baby van een paar maanden oud op zijn arm. Hij vertelt dat Zane samen met een vriend vanaf een motor een vrouw wilde beroven. De vrouw was echter een politieagente die, hoewel ze haar uniform niet droeg, wel haar wapen op zak had. Ze schoot de twee jongens van hun motor. Zane overleed ter plekke en zijn vriend ligt nu nog zwaargewond in het ziekenhuis.

Wanneer Jahmica uitgepraat is, lopen we verder de wijk in. Afgezien van een aantal taxi's en politieauto's is er niemand op straat. Wanneer we een hoek omgaan, zien we een groepje jongens voor een huis tafeltjes maken van hout. Het blijken vrienden te zijn van de vermoorde jongen. Ze dragen allemaal een badge op hun t-shirt met een foto van Zane. Zijn geboortedatum en sterfdatum staan naast de afbeelding van zijn gezicht. Hoewel het eerste bezoek van het team aan de wijk vooral in het teken staat van zijn dood, overhandigt Jahmica de jongens een strook condooms en ze probeert een gesprek over veilige seks te beginnen.

Een jongen van een jaar of achttien pakt de strook aan, maar zegt de condooms toch niet te gaan gebruiken. "Condooms halen elk gevoel weg. Ik heb ze niet nodig. Ik kijk altijd of een meisje clean is voordat ik seks met haar heb." Hierbij strekt hij zijn armen voor zich uit en kijkt in de binnenkant van zijn armen. "Voor hiv ben ik niet bang, you must die somehow."

Een paar dagen voor zijn dood ontmoette ik Zane in Hotel Four Seasons tijdens een workshop van het Ministerie van Gezondheid om te praten over de seksuele cultuur van Hannah Town. Hij droeg een blauw T-shirt en zat aan een tafel in de conferentiezaal tussen zijn vrienden die ik later tijdens een *walk en talk* in de buurt een badge met zijn portret zag dragen. Een paar dagen later was hij dood.

Ik was uitgenodigd voor de tweedaagse workshop, omdat de buurtbewoners op deze manier kennis met mij konden maken en wisten wat ik in hun buurt kwam doen. Het gewelddadige karakter van de wijk werd meteen tijdens mijn eerste bezoek aan Hannah Town duidelijk. Via het Ministerie van Gezondheid en hun hiv-preventieteam kwam ik in contact met de bewoners van de wijk in *downtown* Kingston.

In de literatuur worden verbanden gelegd tussen aids en armoede. Als inwoners van de *inner-city* worden bewoners van Hannah Town gezien als de arme bevolking van Jamaica. Ik stel in dit hoofdstuk dat armoede wel een rol speelt in het risico op hiv, maar dat deze rol relatief is. Sociaal economische factoren hebben wel invloed op seksueel risicovol gedrag, maar zijn niet bepalend. In Hannah Town zijn veel relaties tussen mannen en vrouwen gebaseerd op seks in ruil voor geld of materie. In dit hoofdstuk onderzoek ik in hoeverre de levensstijl (*structure*) in de getto invloed heeft op seksueel risicovol gedrag en wat de rol van het individu (*agency*) hierin is.

3.1 Hannah Town: P.O.O.R and black

Hannah Town is een *community* met ongeveer 3000 inwoners in West-Kingston. Vanaf *Parade*, het centrale plein van *downtown* Kingston, waar bussen en taxi's vertrekken en de markt begint, is het ongeveer tien minuten lopen naar Hannah Town. De voettocht leidt langs *Burger King*, *Tastee Patties*

en een vertrekpunt van minibussen waar mannen onder luid geschreeuw de busjes proberen te vullen. Op straat brengen mannen met geluidsstereo's op karretjes de nieuwste Dancehall nummers ten gehore en verkopen mensen groenten, fruit en kleding aan de kant van de weg. De drukte van *Parade* laat je achter je wanneer je richting de *communities* van *downtown* Kingston loopt.

Elke keer als ik met het team van het Ministerie van Gezondheid Hannah Town bezoek, ontmoet ik Jahmica voor de Burger King op *Parade*. Vanaf de campus van *The University of the West Indies*, rijd je in een kleine dertig minuten met de *road taxi* naar het plein. Wanneer ik in de taxi zit, heb ik altijd via de sms contact met Jahmica. Ze wil weten hoe laat ik precies denk aan te komen, of ik goed onderweg ben en of er problemen zijn op de weg. Ze wil namelijk niet dat ik te lang alleen op het plein sta te wachten. Je moet volgens haar voortdurend alert zijn wanneer je in *downtown* Kingston bent. Er kan namelijk altijd iets onverwachts gebeuren. Een paar keer belde Jahmica een paar uur van te voren onze afspraak om de *community* te bezoeken af. Er was dan net een schietpartij in of dichtbij Hannah Town geweest. Het was op zulke momenten te gevaarlijk om de buurt te bezoeken. De *community* is relatief klein en bestaat uit een paar parallelle straten die met elkaar verbonden zijn door zijstraten. Hannah Town ligt naast de *community* Denham Town. Deze wijken maken deel uit van de *inner-city*. Volgens Jahmica is de verhouding tussen de twee wijken op het moment redelijk goed. Ze vertelt dat dit ook wel eens anders is en dat de *communities* onderling regelmatig conflicten hebben die worden uitgevochten met vuurwapens. Wanneer er spanningen zijn tussen verschillende *communities* in de *inner-city* kan het levensgevaarlijk zijn om de straten over te steken die de buurten van elkaar scheiden. Bij het overteken van een 'verkeerde' straat kun je neergeschoten worden.

Dons staan aan het hoofd van de *communities*. De *dons* staan vaak in nauw contact met criminele organisaties. Ze nemen een specifieke positie binnen de stedelijke machtsstructuren en genieten veel aanzien in de wijk. Door hun toegang tot geld en wapens spelen de *dons* de rol van sociaal voorziener in de *communities* en bieden politieke partijen toegang tot electorale blokken (Jaffe 2012:83).

Jahmica vertelt dat de portretten die op de muren van de wijk zijn geschilderd, portretten zijn van mensen waarvan de *community members* vinden dat ze iets goeds gedaan hebben voor de wijk. Ze voegt er fluisterend aan toe dat het voornamelijk criminelen zijn die op de muren zijn afgebeeld.

Daarnaast schrijft Jaffe dat in *downtown* Kingston de meerderheid van de inwoners arm is en een donkere huidskleur heeft of 'zwart' is. Terwijl in *uptown* Kingston de meeste inwoners disproportioneel rijk zijn en een lichtere of bruine huidskleur hebben. Kingston's sociaal-ruimtelijke structuur zorgt ervoor dat de *darker-skinned urban poor* zichzelf uitgesloten voelt tot het grotere geheel en genegeerd door de staat (Jaffe 2012: 86-98).

Austin-Broos (1994) schrijft dat de Jamaicaanse cultuur in de kern een aanhoudende hiërarchische volgorde kent. In deze hiërarchie wordt een rangschikking gemaakt waarbij erfelijke vormen van

verschil worden erkend. In deze *rankings* speelt huidskleur een rol, waarbij ideeën over 'ras' weerspiegeld worden. Zowel Jaffe als Austin-Broos schrijven over een sociale verdeling op Jamaica op grond van huidskleur, waarbij Jaffe een link legt tussen huidskleur en armoede.

Verschillende informanten noemden deze link tussen huidskleur en armoede ook tijdens interviews over het leven in de getto. Zo vertelde Sanju (21) dat alles wat negatief is, wordt geassocieerd met een donkere huidskleur. Hij komt uit een arme wijk van het Caribische eiland Trinidad en woont sinds een paar jaar op Jamaica. Hoewel hij niet in de getto's van Jamaica heeft gewoond, is hij wel bekend met het leven in de getto en vertelt dat je mensen met een donkere huidskleur vooral in arme wijken vindt. Volgens hem bestaat het idee dat mensen uit de getto rauwer en agressiever zijn dan bewoners van *uptown* Kingston. Hij zegt dat het gedachtegoed uit de slavernij nog steeds bestaat in deze tijden. Een donkere huidskleur wordt volgens hem als minder mooi gezien en in verband gebracht met armoede.

Sanju heeft de mogelijkheid gekregen om te studeren aan de universiteit, omdat er op Trinidad meer gemixt wordt dan op Jamaica wat betreft sociale klasse. Hij vertelt dat op middelbare scholen kinderen met verschillende achtergronden bij elkaar in de klas zitten, maar dat op Jamaica dit uit elkaar gehouden wordt. Kinderen uit de getto zitten bij elkaar op school en kinderen uit de *middle* en *upper class* zitten op een andere school. Kinderen uit de getto zijn daarom bijna altijd veroordeeld tot een leven waar ze weinig kans hebben om te stijgen op de sociale ladder.¹⁴

Bauman haalt Martin Espada, professor Engels aan de Universiteit van Massachusetts aan in zijn boek. Bauman laat met het citaat van de professor ook zien dat een donkere huidskleur vaak wordt geassocieerd met armoede. *"We tend to think of natural disasters as somehow even-handed, as somehow random. Yet it has always been this: poor people are in danger. That is what it means to be poor. It's dangerous to be poor. It's dangerous to be black. It's dangerous to be Latino."* And as it happens, the categories listed as particularly exposed to danger tend largely to overlap. There are many of the poor among blacks and among Latinos" (Bauman 2011: 6).

Daarnaast blijkt uit interviews met informanten ook dat het gedachtegoed uit de slavernij nog steeds een rol speelt in de moderne Jamaicaanse samenleving. De gedachte is namelijk nog steeds dat wanneer je een lichte huidskleur hebt, je bovenaan de top staat en de meest donkere persoon helemaal onderaan. Deze gedachte heeft invloed op ideeën over met name de arme bevolking in de *inner-city* van Kingston. Hierdoor wordt het contact tussen de verschillende klassen beperkt en ontstaan er verschillende percepties over de *lower class*. LaFont (2000) schrijft dat het gedrag van de *lower class* openlijk door iedereen wordt besproken. In kranten, op televisie en ook door de *lower class* zelf. De *upper class* en in iets mindere mate ook de *middle class* hebben de mogelijkheid

---

¹⁴ Interview 26 februari 2013

hieraan te ontsnappen, omdat hun leven zich grotendeels achter muren afspeelt. Hierdoor kunnen ze een meer afgeschermd leven leiden. Het leven in de *communities* is echter publiekelijk en speelt zich met name op straat af.

Wanneer ik Jaison interview over het leven in de getto schrijft hij P.O.O.R op in mijn notitieboekje. **P.O.O.R** staat volgens hem voor **Passing Over Opportunities Repeatedly**. Dit heeft hij op de middelbare school geleerd. Hij omschrijft het leven in de getto als een cirkel waar moeilijk uit te breken is. Hij is opgegroeid in een *community* in West-Kingston en vertelt dat kinderen uit de getto het gedrag van volwassenen volgen. Hij zegt dat je niet zo snel wegkomt uit de *communities* en dat mensen minder kansen krijgen om te stijgen op de sociale ladder. Mensen in de *inner-city* hebben volgens hem geen geld en gaan hierdoor bepaald gedrag vertonen. Uit de uitspraken van Jaison blijkt dat het moeilijk is om door sociale *boundaries* te breken op Jamaica.¹⁵

Een bepaalde levensstijl waarbij risico's nemen onderdeel lijkt te zijn, wordt door Jaison aan de omgeving verbonden. Deze gedachte komt overeen met de manier waarop Musolf (2003) *structure* omschrijft, namelijk als sociaal vaststaande feiten, waar het individu weinig invloed op heeft. Bij het leven in de getto's lijkt risico nemen te horen. Zoals het risico dat Zane nam om iemand te beroven en het met de dood moest bekopen. Is het gek dat aids in veel literatuur en in gedachten van veel mensen aan armoede wordt verbonden wanneer risico's nemen onderdeel lijkt te zijn van de levensstijl in de getto? Of spelen toch ook andere factoren een rol hierin?

3.2 Risicovol gedrag

Een man van rond de vijftig met een knot van dreadlocks op zijn hoofd vastgemaakt, staat met zijn rug tegen de muur van zijn huis aangeleund. Een paar buurtbewoners staan om hem heen. Voor het huis liggen een paar geverfde autobanden waaruit plantjes groeien. Kinderen halen water uit de kraan op de hoek van de straat. Een vrouw wast haar oksels met het stroompje water. Jahmica en Terron praten met de rasta over het project van het ministerie. Ze klagen dat er zo weinig jongeren op straat zijn wanneer zij de wijk bezoeken. Het team wil naast hiv-educatie ook een project opzetten om de toekomst van de jongeren te verbeteren. Door de grote werkloosheid in de *inner-city* wil het Ministerie van Gezondheid de jongeren helpen met een project waarbij zij *skills* leren waarmee ze aan hun toekomst kunnen werken.

De rastaman zegt dat het project van het ministerie toch niet gaat werken. Volgens hem kiezen de jongeren uit zijn buurt liever voor het snelle geld waarover ze vandaag of morgen kunnen beschikken, dan dat ze tot aan het einde van de maand moeten wachten op hun loon. Met het snelle geld refereert hij aan Zane die een vrouw probeerde te veroveren vanaf een motor, maar het met de

---

¹⁵ Interview 27 februari 2013

dood moest bekopen. Aan snel geld komen, brengt dus risico's met zich mee die zelfs het einde van een leven kunnen betekenen. Als jongeren uit Hannah Town liever voor het snelle geld zouden gaan en daar hun leven mee riskeren, dan investeren in een project waarbij ze in de toekomst meer mogelijkheden hebben, wat zegt dit risicogedrag dan over het nemen van seksuele risico's? Is de sociaaleconomische achtergrond van de jongeren van invloed op risicovol seksueel gedrag en hiermee op hiv?

Kalichamana e.a. (2006) en Stillwaggon (2006) verbinden het risico op hiv beiden aan armoede. Kalichamana e.a. richten zich voornamelijk op het verband tussen armoede en slechte gezondheid met gedrag dat de gezondheid in de weg staat. Terwijl Stillwaggon beweert dat mensen die in armoede leven, biologisch kwetsbaarder zijn voor hiv. Wat betekenen deze argumenten over het verband tussen armoede en de kans op hiv voor de inwoners van Hannah Town en hun perceptie van risico in verband met hiv? Als inwoners van de *inner-city* worden zij gezien als de arme bevolking van Jamaica. Hebben zij zelf het gevoel dat zij meer kans maken op een hiv-infectie door de plek waar ze wonen, de sociale omgangsnormen en de seksuele cultuur van hun wijk?

Het debat over *structure* en *agency* is van belang wanneer je kijkt naar het verband tussen het risico op hiv en armoede. Wanneer je het verband legt tussen hiv en armoede zoals Kalichamana e.a. en Stillwaggon dat doen, ga je ervan uit dat de omstandigheden (*structure*) bepalend zijn voor het risico op hiv. Zij houden echter geen rekening met het individu (*agency*). Terwijl verschillende auteurs, waaronder Nealon en Giroux (2012), schrijven dat in het hedendaagse debat over *structure* en *agency* juist de nadruk wordt gelegd op een gelijkwaardige interactie tussen de twee begrippen. *Structure* en *agency* staan met elkaar in verbinding en beïnvloeden elkaar continu.

Zoals eerder vermeld, stel ik in dit hoofdstuk dat armoede niet direct invloed heeft op het risico op hiv in de *community* Hannah Town, maar dat armoede wel een rol kan spelen in seksueel gedrag waarbij mensen meer kans lopen op een hiv-besmetting. Vanuit gebrek aan economische middelen kan namelijk seks als ruilmiddel worden ingezet als overlevingsstrategie wat weer gevolgen kan hebben voor condoomonderhandeling en daarmee risicovol seksueel gedrag. Verschillende informanten gaven namelijk aan dat degene met het meeste geld beslist over het gebruik van een condoom.

3.3 Transactional seks

Leclerc-Madlala (2003) heeft onderzoek gedaan naar *transactional* seks dat zij omschrijft als *sexual 'exchange for material gain'* in een *township* van de Zuid-Afrikaanse stad Durban. Ze beschrijft hoe de blootstelling van vrouwen aan het consumentisme in combinatie met heteroseksuele levensstijlen en lokale sociaal-culturele processen kunnen leiden tot *transactional sex*. Ze legt hierbij een link tussen armoede en *transactional* seks (Leclerc-Madlala 2003: 214).

Hunter (2002) definieert *transactional* seks als: “*the close association between sex and gifts*”. Hij beweert dat *transactional* seks de centrale factor is waardoor *multiple partnered sexual relations* ontstaan, die hij als hoofdoorzaak ziet van het verspreiden van hiv.

Leclerc-Madlala en Hunter leggen dus niet een directe link tussen het risico op hiv en armoede, zoals Kalichamana en Stillwagon dit doen, maar een indirecte link, want zij verwijzen naar het seksuele gedrag dat voortkomt uit armoede. In mijn betoog over hiv en risico in Hannah Town volg ik de lijn van Leclerc-Madlala en Hunter. De auteurs zeggen allebei dat *transactional* seks niet verward moet worden met prostitutie, omdat participanten worden aangeduid met *boyfriends* en *girlfriends* en niet met prostituees.

Bewoners uit Hannah Town duiden veel relaties van buurtbewoners aan met de term: ‘*something for something*’ relaties, dat op hetzelfde neerkomt als *transactional* seks. Volgens Hunter zijn er drie factoren die leiden tot *transactional* seks. Aan de hand van deze drie punten zal ik de situatie in Hannah Town beschrijven. Dit doe ik met data die ik tijdens de tweedaagse workshop in het *Four Seasons Hotel* met inwoners van de *community* verzameld heb¹⁶. Deze drie factoren zijn: 1) Toegang van mannen tot economie in de formele- en informele sector. 2) Een *masculine discours* dat *multiple partnership* toejuicht. 3) *Agency* voor vrouwen, die geen passieve slachtoffers zijn van *transactional* seks maar hierdoor juist toegang hebben tot macht en middelen (Hunter 2002: 100-101). *Agency* omschrijven Nealon & Gireoux als volgt: “*Agency in its simplest definition, is the power to do something*” (Nealon-Gireoux 2012: 255).

Een ontbijt met sandwiches, cake, muffins, vers fruit, sap en koffie staat onaangeroerd in de hoek van de conferentiezaal van Hotel Four Seasons. Jahmica belt *community members* uit Hannah Town en vraagt waar ze blijven. Ze vertelt later dat ze zeker weet dat de jongeren nog niet hebben gegeten en dat ze daarom de workshop beginnen met een ontbijt. De jongeren laten echter op zich wachten. De workshop van het ministerie van gezondheid over hiv en sti's begint een uur later dan gepland. Doel van de dag is om een idee te krijgen van de seksuele cultuur van de wijk waarop het ministerie zijn aanpak kan aanpassen en het gebruik van condooms kan promoten.

Langzaam aan komen de eerste participanten de zaal binnen. Een jongen van een jaar of twintig draagt een zwart T-shirt waar in gekleurde letters de tekst: ‘*Don't trust girls*’ op staat. Hij neemt plaats achter een tafel waar een sneeuw wit tafelkleed op ligt. De airco staat hard aan. Sommige deelnemers klagen over de lage temperatuur in de ruimte. De zaal zit na een uur wachten vol met

---

¹⁶ De tweedaagse workshop van het Ministerie van Gezondheid met bewoners uit Hannah Town in het Four Seasons Hotel vond plaats op 28 februari en 1 maart 2010.

meer dan veertig participanten. Kerrel vraagt of het klopt of alle jongeren werkloos zijn. Vanuit de zaal klinkt een instemmend geluid. Zowel de aanwezige jongens als meisjes hebben geen werk. Tijdens de workshop blijkt dat de vrouwen uit Hannah Town wel verwachten dat de man een baan heeft en hij de broodwinnaar is. Maar de realiteit is dat alle aanwezigen in de conferentiezaal werkeloos zijn. Safa (1995) stelt dat de *'myth of the male breadwinner'* voor genderproblemen tussen man en vrouw kan zorgen. LaFont (2000) voegt daaraan toe dat wanneer het niet mogelijk is om aan een dominante genderideologie te voldoen die wordt gekarakteriseerd door duidelijke taken, verplichtingen en een specifieke machtsstructuur, dit gevolgen kan hebben die weerklinken door de gehele samenleving. Door dit falen ontstaat volgens LaFont een milieu waarin mannen en vrouwen zich in een constante en soms zelf gewelddadige onderhandeling over macht bevinden. Zij noemt dit *gender antagonism*.

De jongens die aanwezig zijn tijdens de workshop voldoen niet aan het genderideaal van de man als broodwinnaar, ze zijn namelijk allemaal werkloos. Toch wordt er van de man verwacht dat hij degene is die voor het geld zorgt. Volgens Hunter (2003) zorgt de toegang van mannen tot de formele- en informele sector voor ongelijkheid tussen man en vrouw. Dit kan volgens hem leiden tot *transactional* seks. Tijdens de workshop blijkt dat de aanwezige mannen en vrouwen vinden dat het huis het domein is van de vrouw en dat zij voor het huishouden moet zorgen. Want wanneer de man niet voor het geld kan zorgen, dan moet de vrouw zelf een manier vinden om te overleven. Hierbij zet zij haar lichaam in.

Er lijkt ook in Hannah Town sprake te zijn van een *gap* tussen normen, waarden en verwachtingen en de praktijk, zoals beschreven in hoofdstuk één van deze scriptie. Van de mannen wordt verwacht dat ze broodwinnaars zijn, terwijl ze in de praktijk werkloos zijn. Dit heeft verschillende gevolgen voor zowel mannelijke als vrouwelijke inwoners van de *community*. Hunter schrijft dat mannen in moeilijke economische condities een uitweg zoeken in criminaliteit om te overleven en dat voor vrouwen de *sexual economy* een belangrijke bron wordt van overleving (Hunter 2002: 105). Vanuit dit standpunt is de eerder beschreven uitspraak van de rastaman te begrijpen over waarom mannelijke buurtbewoners voor het snelle geld zouden gaan.

Veel ideeën over genderrollen op Jamaica zijn tot stand gekomen in de koloniale tijd. De slavernij heeft Jamaica een gepolariseerde samenleving opgeleverd met aan de ene kant van het economische spectrum de Euro-Caribbean elite en aan de andere kant de arme Afrikaans-Caribische massa. Volgens LaFont (2000) nam de Jamaicaanse elite de Britse cultuur over, waaronder ideeën over familie en gender. Volgens de Westerse dominante genderideologie staat de man aan het hoofd van het huishouden en zorgt hij voor economische middelen. Tegelijkertijd zat de koloniale sociaaleconomische structuur zo in elkaar, dat arme mannen de mogelijkheden misten om te voldoen aan het ideaal van een dominante broodwinnaar. Al was dit het ideale gendermodel, het

werd nooit helemaal de praktijk op Jamaica, want de sociale positie van iemand bepaalt of iemand hier aan kan voldoen of niet. Veel mannen en jongens uit Hannah Town zijn werkeloos en kunnen niet voldoen aan dit gendermodel, terwijl de vrouwen dit wel van hen verwachten.

3.4 Multiple partnership en agency

Een ideale man gaat volgens de aanwezige vrouwen van de workshop, naast dat hij hen van geld voorziet, niet vreemd. De vrouwen zeggen geen man te willen die vreemdgaat, maar de aanwezige mannen geven aan dat er van een man verwacht wordt dat hij seksueel actief is en meerdere vriendinnen heeft. Ook op dit punt lijken de idealen van de mannelijke en vrouwelijke participanten van de workshop niet overeen te komen.

Jahmica vertelt later tijdens een bezoek aan Hannah Town dat een man laag in de *ranking* staat op Jamaica wanneer hij geen of weinig seks heeft. Ouders stimuleren hun zoons vaak om seks te hebben op jonge leeftijd. Dit zouden ze onder andere doen om te voorkomen dat hun zoon homo zou worden. Van een meisje wordt verwacht dat ze pas op latere leeftijd seks heeft, terwijl de jongens worden gestimuleerd hier al zo vroeg mogelijk mee te beginnen. De mannen verwachten dat een vrouw onafhankelijk en trouw is en klagen dat vrouwen het altijd alleen maar om geld te doen is. Echter, trouw zijn en tegelijkertijd onafhankelijk, lijkt in de praktijk moeilijk samen te gaan in Hannah Town. Want een zekere vorm van onafhankelijkheid kunnen vrouwen verkrijgen bij het inzetten van hun lichaam. Uit de workshop kwam naar voren dat het niet ongebruikelijk is dat vrouwen uit Hannah Town met meerdere mannen seks hebben om financiële redenen. Ook al is het ideaal van de mannen dat de vrouwen hen trouw zijn, ze weten wel beter. Dit blijkt onder andere uit de volgende uitspraken. Een mannelijke participant van de workshop vertelde dat een vrouw meerdere 'boyfriends' nodig heeft, want wanneer de één geen geld heeft, dan kan ze naar de ander gaan. Volgens hem heeft een vrouw een back-up nodig. Want stel dat de één zijn enkel breekt, dan moet ze toch ergens geld vandaan halen? Een andere mannelijke participant van de workshop is het hier niet mee eens en zegt dat een vrouw beter één partner kan hebben, omdat wanneer haar vriend ontdekt dat zij nog een vriend heeft, hij haar in elkaar zal slaan.

Uit de uitspraken van de mannen blijkt dat ze allebei weten dat veel vrouwen uit hun *community* meerdere mannen hebben, maar dat dit gedrag niet sociaal geaccepteerd is volgens de heersende genderideologie. Uit de laatste uitspraak blijkt dat er zelfs geweld wordt gebruikt wanneer een man er achter komt dat zijn vriendin meerdere sekspartners heeft. Dit is wat LaFont (2000) bedoelt met het milieu dat ontstaat waarin mannen en vrouwen zich in een constante en soms zelfs gewelddadige onderhandeling bevinden over macht wanneer zij falen te voldoen aan de dominante genderideologie. Volgens deze ideologie moet de vrouw trouw zijn, maar is dit in de praktijk in veel gevallen niet.

Zoals ik hierboven heb laten zien vindt *transactional* seks volgens Hunter (2003) meestal plaats in een omgeving waar economische ongelijkheid tussen man en vrouw aanwezig is en waar *masculine discourses* gelden. Maar wat is de motivatie voor vrouwen om zich in deze relaties te begeven? Volgens de aanwezigen tijdens de workshop wordt seks als ruilmiddel ingezet om in het dagelijks leven te voorzien. Een aanwezige van de workshop beschrijft dit als: "*Seks for lunch money*". In de literatuur is zijn er verschillende standpunten over wat *transactional* seks voor vrouwen betekent. Zo schrijft Stuart (2000) dat vrouwen kwetsbaar en vaak machteloos zijn binnen een *something for something* relatie. Volgens de auteur worden vrouwen hierdoor in seksuele activiteiten betrokken waarbij zij een grotere kans hebben om een hiv-infectie te krijgen. Ze stelt dat wanneer vrouwen sociaal en economisch afhankelijk zijn van mannen, dit de verspreiding van hiv en aids versnelt. Hunter (2003) deelt deze mening over een toename van het risico op een hiv-besmetting door *transactional* seks, maar ziet de vrouwen niet als kwetsbaar en machteloos, maar kent hen juist *agency* toe. Ik deel deze mening van Hunter, omdat vrouwen in Hannah Town door het inzetten van hun lichaam zichzelf economische *empowerment* kunnen toekennen.

3.5 Condoomonderhandeling en vertrouwen

Transactional seks in combinatie met de gap tussen normen en waarden, genderverwachtingen en de praktijk heeft gevolgen voor condoomonderhandeling en daarmee het risico op een hiv-besmetting. De jongeren uit Hannah Town gaven tijdens de workshops en verschillende *walk and talks* door de buurt, verschillende redenen op waarom ze geen condoom zouden gebruiken. De belangrijkste reden hiervoor heeft te maken met vertrouwen. Vrouwen zeggen dat ze gewend raken aan hun man of vriend en dat ze hem vertrouwen en daarom geen condoom gebruiken. Tegelijkertijd weten de vrouwen dat Jamaicaanse mannen aangemoedigd worden door hun omgeving om seks te hebben met meerdere vrouwen. Wanneer ik doorvraag bij verschillende vrouwen in de *community* zeggen veel vrouwen hun vriend niet honderd procent te vertrouwen, maar dat ze niet om het gebruik van een condoom vragen omdat hun vriend hen dan kan beschuldigen van vreemdgaan. Hiermee voldoet zij niet aan het ideaal van een vrouw die trouw is en zet ze haar financiële steun op het spel.

Sociaaleconomische factoren hebben dus wel degelijk invloed op condoomonderhandeling, want vraag je nog om het gebruik van een condoom wanneer je hiermee financiële steun op het spel zet? Armoede is dus niet direct van invloed op het risico op hiv, maar speelt indirect wel een rol. Een combinatie van *structure* en *agency* spelen een rol bij het risico op hiv. Wanneer je in een gewelddadige omgeving (*structure*) woont waar het elke dag je laatst kan zijn. Waarom zou je dan nog een condoom gebruiken? Dan is een uitspraak als die van de jongen waar ik dit hoofdstuk mee begonnen ben te verklaren. Hij zegt: "*Ik ben niet bang voor hiv, you must die somehow*". Maar aan de

andere kant kunnen uit deze omstandigheden ook mogelijkheden voortkomen. Vrouwen bijvoorbeeld hebben wel degelijk *agency* en zetten hun lichaam in om financieel rond te komen. Zoals ik in dit hoofdstuk heb aangegeven heeft deze *transactional* seks gevolgen voor het risico op een hiv-besmetting.

Toch lijkt het grootste gevaar voor het krijgen van hiv te liggen in de ambivalentie tussen normen en waarden, genderverwachtingen en de praktijk. Opvallend is dat ik in het vorige hoofdstuk heb laten zien dat hierin ook voor studenten aan *The University of the West Indies* het grootste gevaar schuilt op een hiv-besmetting. *Uptown* en *downtown* Kingston lijken op dit gebied niet veel van elkaar te verschillen. Elke keer wanneer ik Hannah Town heb bezocht, brengt een gele stadsbus met de reclameleus: "*Money Transfer: an act of love*", mij terug naar de campus van UWI. Deze boodschap lijkt de twee 'werelden' met elkaar te verbinden.

Hoofdstuk 4

Sexual encounters

Er liggen plassen op de weg in de wijk Jacks Hill. Water stroomt in geultjes de straat door naar beneden langzaam de berg af. Keron en ik zitten op het bankje voor het huis waar hij een kamer huurt. Hij heeft de deur open gezet zodat de wind de benauwdheid in het huis kan laten verdwijnen. De waakhond ligt in de deuropening met zijn snuit naar buiten om wat frisse lucht te krijgen op deze klamme avond.

Er is geen mens op straat. Slechts lichtjes achter de ramen verraden dat de huizen in de straat bewoond worden. Achter muren en hekken leven de bewoners van de wijk hun eigen leven. Een Landrover rijdt de oprit van het huis op. De hond tilt zijn hoofd op en spitst zijn oren. De auto parkeert voor het huis. Een oudere, blanke man met grijze baard stapt uit. 'Dat is mijn huisbaas', fluistert Keron. Er stapt ook een jonge vrouw de auto uit. Haar huid is één met de donkerte van de nacht. Haar gekleurde jurk verradt haar aanwezigheid in de wijk.

'Hij heeft weer een meisje opgepikt', zegt Keron. 'Elke avond slaapt hij met een ander'. De man gaat de jonge vrouw voor en loopt het trapje op naar de deur. Hij ziet ons op het bankje zitten en wenst ons een goede nacht. De hond verroert zich niet wanneer de man naar binnen stapt. Het meisje volgt hem het huis in. Wanneer zij langs loopt, slaan Keron en ik onze ogen neer.

Hoewel de sociale verdeling erg gescheiden lijkt te zijn op Jamaica met een *high class*, *middle class* en *lower class*, die tot uiting komt in Kingston door een *uptown* en *downtown* gebied, mixen de verschillende klassen op seksueel gebied. Mannen die in *uptown* Kingston wonen, rijden naar *downtown* Kingston om een meisje op te halen uit één van de communities om seks met haar te hebben in ruil voor financiële steun. Meisjes uit de getto hebben de reputatie wild en agressief te zijn in bed en dat spreekt veel *uptown* mannen tot de verbeelding.

Of de 'gettomeisjes' komen naar *uptown* Kingston om zich aan te bieden aan de kant van de straat, te werken in de stripclubs in onder andere New Kingston, of om mannen te ontmoeten op een afgesproken plek. Geld lijkt het bindmiddel te zijn waar deze 'relaties' en seksuele ontmoetingen op gebaseerd zijn. Seksuele cultuur zoals eerder beschreven in hoofdstuk één en twee zijn dus niet aan een *place of space* gebonden, maar zijn *interconnected*. In het grijze gebied waar de verschillende sociale groepen elkaar op seksueel gebied ontmoeten, zijn mogelijkheden die in de op het eerste oog afgebakende seksuele cultuur niet mogelijk zijn en verbind ogenschijnlijk gescheiden sociale klassen

aan elkaar. Deze seksuele verbondenheid vanuit verschil heeft gevolgen voor het risico op een hiv-besmetting.

4.1 Ghetto gal ave up di wickedest slam

Dean (24) werkt bij een bank in *downtown* Kingston. Hij studeerde Computer Science aan UWI en is sinds zes maanden fulltime aan het werk. Hij zegt liever in *downtown* Kingston te werken dan op een andere plek in de stad. Hij vindt de mensen er echter. *'I used to hang out in the ghetto. I enjoy the humble life.'* Hij vertelt dat wanneer je jong bent, je snel in conflicten betrokken raakt. Wanneer je veel mensen kent, dan win je deze conflicten. Dean zocht support bij *community members* in de *inner-city*.

Dit was ook de plek waar hij kennis maakte met een heel ander fenomeen, namelijk gettomeisjes. Volgens hem is er veel verschil tussen *uptown*- en *downtown*meisjes. *'Downtown*meisjes zijn *outgoing* en agressief. De meesten hebben op jonge leeftijd al veel meer seks gehad dan *uptown* meisjes. Ze hebben veel ervaring en zijn goed in bed. *They take control.'* Dean rijdt niet alleen naar *downtown* Kingston voor zijn werk, maar ook om meisjes te ontmoeten.

Hij vertelt dat veel mannen bang zijn om *downtown* te gaan, dus ontmoeten ze de meisjes in de wijk Half Way Tree, de geografische scheidslijn tussen de twee werelden die zo gescheiden lijken. Hij zelf zegt niet bang te zijn om naar de getto te gaan om meisjes te ontmoeten. *'I know how to deal with those people.'* Hij werkt er en heeft er in het verleden veel tijd in de getto doorgebracht.

Het feit dat *uptown* mannen seks hebben met meisjes uit de *inner-city* wordt openlijk toegezegd in Dancehall nummers. Zo haalde tijdens een *focus group interview* op de campus van UWI, Sharuka het nummer aan waar Dancehall artiest Beenie Man zingt: *"Ghetto gal ave up di wickedest slam"*, wat zij vertaalde met: *'Girls from the ghetto give extraordinary sex'*. Daarnaast vertelde ze dat iedereen weet dat getrouwde mannen naar de getto gaan voor de meisjes. Dat gettomeisjes beter dansen, dus ook beter zijn in seks.¹⁷

Dean kijkt wel eens met vrienden via een speciaal Youtube-kanaal naar video's van feesten die *downtown* worden gegeven. Als je je inschrijft bij het kanaal, kun je de video's bekijken. Hij wil graag een video laten zien van mensen die seks hebben op de dansvloer. Hij vertelt dat er veel onder rokjes van meisjes gefilmd wordt, waardoor je veel *pum pums*¹⁸ in beeld ziet. *'Cameras make girls wilder'*. Hij vraagt of hij mijn computer even mag gebruiken en opent Youtube. Hij typt *'Sex on the dancefloor Jamaica'* in op de zoekbalk. Video's van Dancehall feesten verschijnen op het scherm.¹⁹

---

¹⁷ Focus group interview 16 april 2013

¹⁸ Pum pum staat voor vagina in het Patois

¹⁹ Interview 15 april 2013

Er bestaan wilde seksuele ideeën van met name *uptown* mannen over *downtown* meisjes. Ze zouden goed en wild zijn in bed. Ook zouden ze bij deze meisjes terecht kunnen voor bepaalde seksuele activiteiten die ze bij hun vrouw of vriendin niet kunnen krijgen. De meisjes zouden seksueel beter ontwikkeld zijn. Wanneer een man een seksuele relatie aangaat met een meisje uit de getto, dan geeft hij haar financiële steun. Deze relaties zijn gebaseerd op geld. LaFont schrijft dat interacties tussen arm en rijk op Jamaica gekarakteriseerd worden door macht en kunnen worden ingedeeld in twee categorieën. De *boss/worker* relatie waarbij de arme bevolking voor de rijken werkt en de seksuele relaties tussen mannen uit de elite en middenklasse met arme vrouwen. Zij noemt dit *cross-class gender* relaties die kunnen variëren van seks voor geld als gehele buitenfamilies. Deze relaties zijn over het algemeen geheim, omdat de man of getrouwd is, of zich schaamt voor zijn *low-income lover* (LaFont 2010: 242).

De *cross-class gender* relaties vinden plaats in wat Nagel (2003) *ethnosexual frontiers* noemt. Dit zijn volgens haar erotische locaties en exotische bestemmingen die worden bewaakt en gecontroleerd, gereguleerd en beperkt, maar die constant worden 'gepenetreerd' door individuen die seksuele banden hebben met etnische anderen over etnische grenzen heen. Etnoseksuele grenzen zijn *borderlands* aan weerszijden van een etnische kloof. Zij begrenzen etnische *communities* en vormen symbolische en fysieke sensuele ruimten waar seksuele fantasieën en seksueel contact ontstaat tussen leden van verschillende 'raciale', etnische of nationale groepen (Nagel 2003: 14).

Mannen en vrouwen uit de afgebakende werelden met aan de ene kant de zwaar bewaakte *uptown* wereld en aan de andere kant *downtown* Kingston, waar je niet naartoe gaat als je er niet hoort, ontmoeten elkaar in de *borderlands* aan de weerszijden van deze werelden. Zowel bewoners van *uptown* als *downtown* Kingston zijn Jamaicanen, maar de ideeën uit de slavernij spelen vandaag de dag nog door. Zo wordt een lichtere huidskleur aan *uptown* en mensen met geld verbonden en *downtown* met armoede en de zwarte bevolking. Deze beeldvorming draagt bij aan het trekken van grenzen tussen groepen die in de praktijk constant overschreden worden. De beelden en discoursen over elkaar zijn krachtig, hierdoor worden verschillen in stand gehouden. Echter, dit is een geconstrueerde manier van uit elkaar houden, want op het punt van seksualiteit blijken deze groepen wel verbonden te zijn. Ze dringen namelijk letterlijk elkaars lichaam binnen. Door het discours, verbeelding en geografische locatie in de stad met een *downtown* en *uptown* gebied lijken het onafhankelijke, los van elkaar bestaande eenheden, maar in werkelijkheid zijn ze *interconnected*. Het overschrijden van deze grenzen is niet iets nieuws, want volgens Burnard (2007) was het seksuele contact tussen blanke mannen en zwarte vrouwen op Jamaica tijdens de slavernij een punt van bezorgdheid, omdat hierdoor de sterke grens tussen blank en zwart doorbroken kon worden. Deze bezorgdheid over het doorbreken van 'raciale' grenzen door seks lijkt ongegrond vanuit de visie van Nagel. Ze beweert namelijk dat 'raciale grenzen' net als etnische grenzen veranderlijk en flexibel

zijn, maar dat etnische grenzen de capaciteit hebben om te blijven bestaan, ondanks seksueel contact tussen hen. De stabiliteit van de lijn tussen zwart en wit noemt Nagel (2003) het meest dramatische voorbeeld van de *ethnosexual paradox*. Volgens Nagel wordt de grens tussen blank en zwart door seksueel contact niet zozeer doorbroken, maar verstevigd. *“Ironically, sex across the color line may do as much or more to strengthen the boundary than to weaken it”* (Nagel 2003: 161). Dit is volgens haar mogelijk door de capaciteit van etniciteit om seksueel aan te trekken en af te stoten, seksualiteit als een ideologie van superioriteit en inferioriteit en doordat het mogelijk is om seks in te zetten als instrument als middel van overheersing en weerstand, als blijk van eer of schaamte. Het hebben van seks met een ‘Ander’ kan misschien een daad zijn van oprecht verlangen en rebellie, maar het kan ook een manier zijn om te vernederen en een groep of persoon te verontreinigen. Verlangens en minachting zijn lastig te ontrafelen, wanneer ‘raciale’, etnische en nationale betekenissen meespelen (Nagel 2003: 160-161). De *color line* die Nagel beschrijft, is van toepassing op de situatie op Jamaica, omdat zoals ik eerder heb beschreven onder andere ideeën vanuit de slavernij over huidskleur meespelen in de scheiding tussen *uptown* en *downtown* Kingston. De seksuele ‘relaties’ en ontmoetingen tussen de verschillende klassen op Jamaica zijn gebaseerd op ongelijkheid. Geld is namelijk het bindmiddel. De één voorziet de ander. Er wordt over het algemeen op bewoners van *downtown* Kingston neergekeken en veel *uptown* bewoners voelen zich superieur aan bewoners van de *inner-city*. Op het gebied van seksualiteit ontmoeten de verschillende sociale klassen elkaar, maar zijn ze doordrenkt met betekenissen over sociale structuren. Hoewel de seksuele ontmoetingen tussen *uptown* en *downtown* gebaseerd zijn op ongelijkheid, dat een verschil aanduidt, heb ik in hoofdstuk één en twee laten zien dat er ook veel overeenkomsten zijn tussen de twee onderzoeksgroepen op het gebied van seksualiteit. Zo ben je pas een echte man, zowel in *uptown* als *downtown* Kingston wanneer je *gallis* bent.

4.2 Gallis

Damerae (22) zit achterover gezakt op een bank van nachtclub Fiction aan Constant Spring Road in *uptown* Kingston. De student landbouwkunde draagt een baggy spijkerbroek, zwart t-shirt en heeft een glimmend zilveren horloge om zijn linker pols. Om zijn rechter pols heeft hij een papieren bandje waar hij net 1000 Jamaicaanse dollar²⁰ voor heeft betaald. Op vertoon van dit bandje kan hij onbeperkt drank halen bij de bar. Zijn lichtgolvende zwarte haren heeft hij met veel gel in model gebracht. Het is nog vroeg, een uur of half één en de club is nu nog zo goed als leeg. Damerae wilde nog even buiten zitten, voordat het echt druk wordt in Fiction. Hij vertelt dat hij dankzij zijn *straight*

---

²⁰ Tussen de 7,50 en 8,00 euro, afhankelijk van de wisselkoers

hair en zijn lichte huidskleur, dat hij geërfd heeft van zijn Indiase grootsouders, veel succes heeft bij de vrouwen.

Hij heeft op dit moment geen vaste vriendin, maar zijn ex-vriendin slaapt al twee weken bij hem in bed op zijn studentenkamer op de campus van UWI. Hij heeft wel seks met verschillende meisjes, maar een *personal girl* heeft hij op dit moment niet. Een *personal girl* is de vriendin waarmee een Jamaicaanse man in het openbaar treedt, vertelt hij. De *side girls* zijn de vrouwen waar hij seks mee heeft naast zijn vriendin. 'De *personal girl* weet niets van de *side girls* af, die ontmoet de man in het geheim', vertelt Damerae. 'Wanneer een man alleen een *personal girl* heeft, dan wordt hij als een *waist man* gezien.' Een man die zijn mannelijkheid niet waard is. Pas wanneer hij meerdere vrouwen heeft, wordt hij als mannelijk gezien.²¹

Ook Dean zegt dat wanneer een man geen of weinig seks heeft er op hem neergekeken wordt op Jamaica. Hij vertelt dat er onderling een concurrentiestrijd is over hoeveel vrouwen de mannen kunnen krijgen. 'Je doet vrouwen pijn of liegt tegen ze om je doel te bereiken, namelijk zo veel mogelijk seks hebben. De meeste mensen geloven dat het gezond is voor het huwelijk. Je hoeft niet met je vrouw te breken als ze iets ontbreekt, want de man komt blij thuis.' Hierbij verwachten alle vrouwen waar de man seks mee heeft, dat hij hen financieel ondersteunt. Hierdoor is een man verantwoordelijk voor meerdere vrouwen die in meer en mindere mate financieel afhankelijk van hem zijn. Dean vertelt dat dit gedrag overal voorkomt. '*The upper, middle and lower class. Everyone is promiscuous.*' Van mannen uit alle sociale lagen van de bevolking wordt verwacht dat ze seks hebben met zoveel mogelijk vrouwen.²²

Op Jamaica noemen ze een man met meerdere vrouwen *gallis*. Wayne is opgegroeid in *downtown* Kingston en vertelt dat wanneer je *gallis* bent meisjes je leuker vinden. Door het hebben van meerdere vrouwen krijg je meer respect en door dit respect krijg je nog meer vrouwen. Ook tijdens de workshop met de inwoners van de wijk Hannah Town, zoals uiteengezet in hoofdstuk twee, kwam naar voren dat de mannen van elkaar verwachten dat ze seks hebben met meerdere vrouwen. Deze verwachtingen worden aangemoedigd door Dancehall muziek waarin seks vaak de centrale boodschap is van de nummers. Wayne vertelt dat er veel Dancehall feesten in de *communities* worden georganiseerd en dat jongeren het gedrag gaan naleven dat de Dancehall aanmoedigt.²³ Namelijk het hebben van veel seks met meerdere vrouwen. Muziek beïnvloedt dus de genderverwachtingen, net als ideeën vanuit de geschiedenis van slavernij daar nu nog invloed op hebben. Volgens Burnard (2007) was gender bijna net zo belangrijk als 'ras' in het vormgeven van sociale relaties in *early* Jamaica, waarmee hij verwijst naar de periode tussen 1674 en 1784. Hij

---

²¹ Informeel gesprek met informant 4 maart 2013

²² Interview met informant 15 april 2013

²³ Interview 27 februari 2013

beweert dat de hypermasculiniteit op het eiland voortkomt uit het gedrag van witte slavenhouders die genoten van een cultuur waarin zij als blanke mannen seksuele behoeftes grenzeloos konden bevredigen. Hieruit is een bepaalde vorm van patriarchalisme ontstaan die tentoongesteld werd door de dominante groep van de samenleving, namelijk de blanke slavenhouders.

Informanten verantwoorden hun seksuele gedrag en dat van anderen op Jamaica met praktijken die tijdens de slavernij plaatsvonden. Want Wayne vraagt zich af of het fenomeen van *gallis* misschien echt een zwart ding is, die voortkomt uit de geschiedenis. Hij zegt dat ze natuurlijk afstammelingen van Afrikaanse slaven zijn en dat één man werd gebruikt om meerdere vrouwen zwanger te maken zodat de slavenpopulatie uitgebreid kon worden. En dat daarom dit gedrag nu nog voortleeft.

4.3 Homoseksualiteit in een homofobe omgeving

Ook het huidige homofobe klimaat op Jamaica werd door sommige informanten verantwoord met verhalen uit de slavernij. Zo vertelde Lewis, die werkzaam is op The University of the West Indies, tijdens een autorit op weg naar een bar, dat Jamaicanen een probleem hebben met homoseksuelen door onder andere praktijken uit de slavernij. Wanneer een mannelijke slaaf gestraft moest worden, dan werd hij volgens Lewis, publiekelijk verkracht door zijn witte slavenmeesters om hem te vernederen. Lewis voegt hieraan toe dat dit natuurlijk niet de enige reden is waarom Jamaica zo homofob is, maar dat de geschiedenis van de slavernij hier zeker een rol in speelt.

Maar toch is in een homofob klimaat waar *gallis* de standaard is voor mannen en hun mannelijkheid bepaald wordt door het hebben van seks met zoveel mogelijk vrouwen, ook een ruimte waar mogelijkheden bestaan om af te wijken van deze genderstandaard. De *borderlands* tussen de verschillende sociale werelden van *uptown* en *downtown* Kingston zijn een grijs gebied waar praktijken kunnen plaatsvinden die niet geaccepteerd worden in de afgesloten werelden van *uptown* Kingston of in de *communities* van *downtown*. Maar wel mogelijk zijn in de tussenwerelden en interactie met elkaar.

Tijdens mijn bezoeken aan Hannah Town werd duidelijk dat in deze *community* mannen wonen die hun lichaam verkopen aan andere mannen. Ze zetten seks in als een ruilmiddel en spraken daar vrij openlijk over. En dat terwijl Jamaica wordt gezien als het meest homofobe land van de Caribbean en er een groot sociaal stigma tegen homoseksuelen is (Williams 200: 106). Maar met het verkopen van hun lichaam aan andere mannen zien zij zichzelf niet als homoseksueel en worden zij ook niet zo door anderen bestempeld. Omdat ze seks hebben met mannen voor het geld waarmee ze hun partner en/of kinderen mee onderhouden en ze zich daarnaast niet vrouwelijk gedragen, is dit in hun *community* geaccepteerd gedrag. Want wanneer je als man vrijwillig seks hebt met een andere man en je daarnaast vrouwelijk gedraagt, dan wordt je beschouwd als homoseksueel, wat over het algemeen niet sociaal geaccepteerd is. Volgens Nagel past homoseksualiteit niet gemakkelijk in

ideologieën die het traditionele gezinsleven benadrukken als de hoeksteen van etnische en nationale sociale controle. Ze schrijft dat in tegenstelling tot racisme waarbij een 'etnische' grens naar buiten is gericht, homofobie binnen gemeenschappen interne seksuele grenzen kan opleggen waardoor leden uit de groep uitgesloten kunnen worden (Nagel 2003: 26).

Maar juist in de *ethnosexual frontiers* van Nagel die zich buiten de gemeenschappen bevinden, zijn seksuele ontmoetingen mogelijk die anders niet mogelijk zouden zijn. Net als bij de seksuele ontmoetingen tussen *uptown* mannen en *downtown* vrouwen, ontmoeten mannen elkaar in een homofob klimaat in een *borderland* die losstaat van de gemeenschappen en waar dus ook andere 'regels' gelden. Op Knutsford Boulevard in New Kingston staan jongens langs de weg en bieden hun lichaam aan. In het dichtbij gelegen park die in de volksmond 'Battyman'²⁴ Park' wordt genoemd, ontmoeten mannen elkaar en hebben seks. Het verkopen van het lichaam van de mannen is mogelijk door de *boundary* tussen heteroseksualiteit en homoseksualiteit. Homoseksualiteit vormt geen onderdeel van de identiteit van de mannen. Doordat ze niet echt van mannen houden en zich ook niet vrouwelijk gedragen en betaald krijgen voor de seksuele handelingen, is homoseksualiteit geen onderdeel van hun identiteit.

Voor de mannen die betalen voor seks met andere mannen is dit echter anders. Zij kunnen in zekere mate uitkomen voor hun homoseksualiteit, omdat ze financiële middelen hebben waarmee ze de privacy kunnen realiseren die het mogelijk maakt om homoseksueel te zijn op Jamaica. Met het geld dat ze hebben, kunnen ze achter muren wonen en zichzelf beschermen tegen geweld tegen homoseksuelen. Ze rijden in afgesloten auto's en doen boodschappen in dure supermarkten waar een bepaald publiek komt. Op deze manier zijn ze in zekere zin beschermt tegen het homofobe geweld. Want zoals een homoseksuele informant die studeert aan UWI vertelde 'hoe armer de wijk, hoe meer homofobia er aanwezig is en hoe mannelijker of vrouwelijker mensen zich moeten gedragen. Daarnaast geldt dat veel *uptown* homoseksuelen door hun sociaaleconomische situatie een bepaalde mate van aanzien hebben, waardoor ze met rust worden gelaten.'²⁵ White en Carr halen in hun artikel een onderzoek van *The Jamaica Forum for Lesbians, Allsexuals and Gays (J-FLAG)* uit 2003 aan. Uit het onderzoek blijkt dat er op Jamaica dagelijks gevallen zijn discriminatie en geweld tegen seksuele minderheden, waaronder homoseksuelen. Sommige van deze gevallen hebben de dood tot gevolg of uitsluiting uit de *communities* (White and Carr 2005: 349). In dezelfde Dancehall nummers waar *gallis* wordt gepromoot, worden anti-homo sentimenten opgeroepen.

4.4 Interconnected

---

²⁴ Met Battyman wordt een homoseksueel aangeduid in het Patois

²⁵ Interview 1 mei 2013

Volgens Nagel (2003) is seksualiteit een constructie waarbij fatsoenlijke seksuele wensen, partners en activiteiten cultureel gedefinieerd worden. Cultuur is net als seksualiteit geen afgebakend fenomeen en staat los van geografische locatie. Door *uptown* en *downtown* Kingston als losstaande eenheden te beschouwen, wordt cultuur gebonden aan een geografische locatie. Op deze benadering van cultuur is veel kritiek gekomen, want in tijden van mondialisering worden deze grenzen constant overschreden. Gupta en Ferguson gaven in 1992 al kritiek op de traditionele benadering van antropologie waar cultuur automatisch wordt verbonden aan *place*, terwijl in de werkelijkheid cultuur vorm wordt gegeven door interconnectie.

“But even anthropologists still talk of ‘American culture’ with no clear understanding of what that means, because we assume a natural association of a culture (‘American culture’), a people (‘Americans’), and a place (‘the United States of America’). Both the ethnological and the naturalisms present associations of people and place as solid, commonsensical, and agreed upon, when they are in fact contested, uncertain, and in flux” (Gupta en Ferguson 1992: 12).

Zoals ik in de inleiding uiteen heb gezet, beschrijven verschillende auteurs mondialisering als de intensivering van *global interconnectedness*, waarbij de meest afgelegen gebieden in contact staan met metropolen. Daarom is het belangrijk om te kijken waar verschillende ‘werelden’ elkaar ontmoeten en elkaar overlappen. Heterogene en ongelijke ontmoetingen kunnen leiden tot nieuwe verhoudingen van cultuur en macht. Fysieke locatie en grondgebied als model waarop culturele verschillen worden toegewezen, moeten volgens Inda en Rosaldo (2008) vervangen worden door meerdere modellen die ons de mogelijkheid geven om de verbondenheid te laten zien die variëren door factoren als klasse, ‘ras’, geslacht en seksualiteit. Daarom is het belangrijk om niet alleen te kijken naar de in eerste instantie afgebakende werelden van *uptown* en *downtown* Kingston, maar juist de verbondenheid te bestuderen. Er is wel degelijk een sociale en geografische grens tussen de twee ‘werelden’. Maar in de *borderlands* ontmoeten de verschillende klassen elkaar en mixen ze op seksueel gebied. Deze ontmoetingen komen voort uit onder andere seksuele ideeën van *uptown* mannen over de ‘Ander’, namelijk getto meisjes. Deze seksuele fantasieën worden gevoed door stereotypen over meisjes uit de *inner-city* en hun seksuele talenten.

Om deze ontmoetingen te bestuderen zijn de concepten *frontier* en *frictie* van belang. Tsing (2005) gebruikt *friction* als metafoor voor de uiteenlopende en tegenstrijdige sociale interacties die deel uitmaken van onze hedendaagse wereld. Culturen worden volgens haar vormgegeven en getransformeerd in een geschiedenis van regionale- en mondiale netwerken van macht, handel en betekenis. Zij benadrukt het belang van crossculturele ontmoetingen in het vormen van cultuur. Culturen worden constant gecoproduceerd door interacties die zij *friction* noemt. Friction beschrijft

zij als: *'The awkward, unequal, unstable, and creative qualities of interconnection across difference'* (Tsing 2003: 4).

In de seksuele ontmoetingen tussen bewoners van *uptown* en *downtown* in de *ethnosexual frontiers* die Nagel beschrijft is *friction*, omdat *interconnection across difference* plaatsvindt die wordt gekarakteriseerd door ongelijke en onstabiele onderlinge relaties. Volgens Tsing (2003) kunnen uit *friction* ook creatieve oplossingen voortkomen voor hedendaagse problemen. Je zou kunnen zeggen dat de seksuele 'relaties' tussen de verschillende sociale klassen die gebaseerd zijn op geld ook een creatieve oplossing bieden. Door de hoge werkloosheid onder de arme bevolking van Jamaica, missen veel vrouwen *economische empowerment* en zetten ze hun lichaam in als overlevingsstrategie. Van Jamaicaanse mannen wordt verwacht dat zij veel seks hebben met meerdere vrouwen, ook naast hun partner. De mannen krijgen seks van *downtown* vrouwen en in ruil daarvoor ontvangen zij financiële steun waarmee ze zichzelf en eventuele kinderen kunnen voorzien in hun levensonderhoud. Echter, ook vrouwen uit de *middle* en *upper class* verwachten dat mannen drankjes en eten voor hen betalen, wanneer ze uitgaan, of dat hun veelal oudere vriend hun *schoolfees* betaalt wanneer dat nodig is. Maar deze vrouwen hebben beter bereik tot economische middelen dan de vrouwen uit de getto door werk, huwelijk of steun van welvarende familieleden. *Transactional* seks wordt hiermee ingezet als overlevingsstrategie of als middel om aan een bepaalde levensstijl te voldoen.

De seksuele ontmoetingen zijn zoals ik eerder heb gezegd gebaseerd op ongelijkheid en verschil. Tsing beweert, net als ik in dit hoofdstuk heb laten zien, dat juist vanuit verschil verbondenheid kan ontstaan: *"Difference is thus both a pre-established frame for connection and an unexpected medium in which connection must find local purchase"* (Tsing 2003: 245). Deze verbondenheid wordt gekenmerkt door frictie. Hoewel Tsing in haar etnografie milieuactivisme in Kalimantan, Indonesië beschrijft, zijn de concepten die ze gebruikt ook van toepassing op mijn onderzoek. Ze gebruikt net als Nagel het concept *frontier* dat zij een ruimte van verlangen noemt, waar transformaties plaatsvinden. In haar boek haalt ze Frederick Jackson Turner (1994) aan die *frontier* beschrijft als een ontmoetingsplaats tussen barbaarsheid en beschaving (Tsing 2003: 32). De *frontiers* van Nagel en Tsing komen overeen en bieden een mooi kader om mijn onderzoek in te plaatsen. Nagel gebruikt het concept *frontier* om *ethnosexual* ontmoetingen te beschrijven, terwijl Tsing *frontier* beschrijft als een plek waar transformatie plaatsvindt en is in die zin breder in te zetten.

Tsing stelt dat ontmoetingen over verschil uiteenlopende effecten kunnen hebben. *"The effects of encounters across difference can be compromising or empowering"* (Tsing 2003: 6). De *sexual encounters* tussen verschillende sociale klassen zorgen aan de ene kant voor *empowering* van vrouwen, maar tegelijkertijd leggen deze ontmoetingen ook de nadruk op het verschil tussen *uptown* en *downtown* bewoners en hun sociaaleconomische omstandigheden. Want de *sexual encounters*

zijn gebaseerd op ongelijkheid en geven een inzicht in de structuren van de Jamaicaanse samenleving. *“Friction is required to keep global power in motion. Hegemony is made well as unmade with friction”* (Tsing 2003: 6). Hoewel de seksuele ontmoetingen de *gap* tussen *uptown* en *downtown* Kingston niet veranderen, laat het wel zien dat er *interconnection* mogelijk is tussen mensen die door *gaps* uit elkaar getrokken worden. Het overschrijden van deze grenzen vergt moed en soms opstand. *“Furthermore, difference sometimes inspires insurrection. Friction can be the fly in the elephants nose”* (Tsing 2003:6).

Nagel ziet net als Tsing in *frontier* kans voor opstand en *ethnosexual* verzet. Nagel (2003) schrijft dat de constante controle en bewaking van grenzen tussen groepen mensen een zware last kan zijn voor mensen die *ethnosexual* grenzen overschrijden, omdat ze onder een constante sociale inspectie en oordeel staan. Ze stelt dat het individuen zijn die de strijd met de *ethnosexual* hegemonieën aangaan en zich hierbij verzetten tegen sociale druk.

“Despite the power of ethnosexual regimes to keep us in our proper places and to dictate the ethnic conditions of our intimate relations, there will always be those who challenge the rules and reach across racial and ethnic boundaries to form families and create community. These are the ethnosexual resisters, innovators, and revolutionaries” (Nagel 2003: 161).

Uptown en *downtown* zijn ogenschijnlijk gescheiden werelden, maar onder andere door de ‘opstand’ van *ethnosexual resisters, innovators* en *revolutionaries* zijn ze toch verbonden. Dit seksuele contact echter zorgt niet voor toenadering van de verschillende klassen, want de *gap* tussen arm en rijk blijft bestaan in de stad Kingston. De seksuele ontmoetingen in verschil hebben gevolgen voor het risico op hiv. Hiv en aids wordt in verschillende literatuur verbonden aan armoede, maar betekent het voor het risico op hiv als verschillende sociale klassen op seksueel gebied met elkaar verbonden zijn? Als arm en rijk seksueel *interconnected* zijn?

De *borderlands* tussen de verschillende sociale werelden van *uptown* en *downtown* Kingston zijn een grijs gebied waar praktijken kunnen plaatsvinden die niet geaccepteerd worden in de afgesloten werelden van *uptown* Kingston of in de *communities* van *downtown*, maar wel mogelijk zijn in de ruimte tussen deze werelden en in interactie met elkaar. Discoursen komen niet overeen met de praktijk, want de *uptown* en *downtown* Kingston zijn helemaal niet zo gescheiden als het lijkt, maar zijn *interconnected* door seks. En juist op dit punt ligt het gevaar op een hiv-besmetting.

In *downtown* en *uptown* Kingston lijken dezelfde seksuele normen en waarden te gelden waarbij van mannen wordt verwacht dat ze *promiscuous* zijn en vrouwen monogaam. Wanneer mannen naast hun *personal girl* seksuele relaties hebben met andere vrouwen - waarbij *uptown* mannen bereik hebben tot zowel *uptown* als *downtown* vrouwen en meisjes - en als het voorkomt dat mannen seks

hebben met andere mannen voor geld naast hun *personal girl*, dan bieden deze praktijken vruchtbare grond voor het hiv-virus om zich te verspreiden. Hiv wordt vaak verbonden aan bepaalde risicogroepen, maar door de seksuele *interconnectedness* in Kingston, loopt iedereen die seksueel actief is risico. Inwoners van de stad, ongeacht sociale positie, staan juist op de meest intieme momenten in verbinding met elkaar, waarbij hiv opeens geen 'ver van mijn bed show' meer is.

5. Conclusie

In deze scriptie onderzoek ik wat seksuele verbintenis vanuit verschil betekent voor het risico op een hiv-besmetting. Heeft iedereen evenveel kans om hiv te krijgen, of spelen sociaaleconomische factoren hier ook een rol in? In principe heeft iedereen die seksueel actief is, kans om met hiv besmet te raken, maar in veel academische literatuur worden hiv en aids verbonden met armoede. Tijdens mijn veldwerk op Jamaica ontdekte ik dat de ogenschijnlijk gescheiden *uptown* en *downtown* 'werelden' van Kingston, seksueel met elkaar *connected* zijn.

Het blijkt dat het grootste gevaar op een hiv-besmetting in de stad niet direct voortkomt uit armoede, maar juist uit de seksuele *interconnectedness* tussen 'arm' en 'rijk'. Het grijze gebied (*borderlands*) tussen de twee 'werelden', biedt mogelijkheden waar seksuele praktijken kunnen plaatsvinden die niet geaccepteerd worden in de afgesloten werelden. Het gevaar voor het oplopen van een hiv-besmetting zit in de ambivalentie tussen seksuele normen en waarden en de praktijk. Ik sluit mij aan bij het argument van Altman (2008), die het risico op hiv niet zozeer verbindt met armoede, maar de verspreiding van het hiv-virus associeert met modernisering en industrialisatie enerzijds en de eigen culturele traditie anderzijds. Hij zegt dat hiv en aids in zowel de armste als rijkste delen van de wereld voorkomen en dat mensen kwetsbaarder zijn voor hiv door de snelle veranderingen en verbinding tussen hun 'eigen' sociale gebruiken en invloeden van buitenaf. Verschillende auteurs beweren dat in tijden van mondialisering de *gap* tussen arm en rijk in de wereld steeds groter wordt en dat tegelijkertijd een intensivering van mondiale *interconnectedness* plaatsvindt. De gevolgen van dit mondiale proces zijn ook terug te zien op lokaal niveau op Jamaica. De *gap* tussen arm en rijk uit zich in de stad Kingston in een *downtown* en *uptown* gebied. Door de seksuele *interconnectedness* tussen mensen met verschillende sociale posities in Kingston, loopt iedereen die seksueel actief is risico op een hiv-besmetting. Inwoners van de stad, ongeacht sociale positie, staan juist op de meest intieme momenten met elkaar in verbinding.

Toch speelt armoede wel degelijk een rol in het risico op hiv, maar deze rol is relatief.

Sociaaleconomische factoren hebben wel invloed op seksueel risicovol gedrag, maar zijn niet allesbepalend. Op Jamaica komt het voor dat vanuit een gebrek aan economische middelen seks wordt ingezet als ruilmiddel. Het wordt ingezet als overlevingsstrategie of als manier om aan een bepaalde levensstijl te voldoen. *Transactional* seks heeft gevolgen voor condoomonderhandeling. Verschillende informanten gaven namelijk aan dat degene met het meeste geld, beslist over het gebruik van een condoom. Daarnaast kan 'de' levensstijl uit de getto, waarbij risico's nemen onderdeel lijkt te zijn, ook meespelen in het besluit om veilige seks te hebben of niet. Zowel omgevingsfactoren als individuele beslissingen spelen mee in condoomonderhandeling.

5.1 Inzicht in sociale structuren door het bestuderen van hiv

Fassin (2007) stelt dat door het bestuderen van hiv en aids; morele, culturele en politieke patronen in een samenleving zichtbaar worden. Deze patronen zouden corresponderen met reeds bestaande 'agenda's', angsten en ideeën van mensen. De seksuele ontmoetingen die ik beschrijf in dit onderzoek, zijn doordrenkt van betekenissen over sociale structuren en bieden een mogelijkheid om inzicht te krijgen in de sociale verdeling op Jamaica.

In Kingston wordt een lichte huidskleur en welvaart verbonden aan *uptown* en armoede en een donkere huidskleur aan *downtown*. De *gap* tussen *uptown* en *downtown*, wordt gevoed door sociaaleconomische ongelijkheid, maar door het gedachtegoed uit de slavernij waarbij erfelijke vormen van verschil worden erkend. Deze beeldvorming over *uptown* en *downtown* Kingston, draagt bij aan het trekken van grenzen tussen groepen die in de praktijk constant overschreden worden. De beelden en discoursen over elkaar zijn krachtig, waardoor verschillen in stand worden gehouden. Echter, dit is een geconstrueerde manier van uit elkaar houden, want op het punt van seksualiteit blijken deze groepen wel degelijk verbonden te zijn. Door het discours, verbeelding en geografische locatie in de stad met een *downtown* en *uptown* gebied, lijken het onafhankelijke, los van elkaar bestaande eenheden, maar in werkelijkheid zijn ze *interconnected*.

Bewoners van *uptown* Kingston proberen zich angstvallig met hekken en alarmsystemen af te sluiten voor invloeden vanuit *downtown* Kingston. Het hiv-virus laat zich echter niet tegenhouden door een hek of alarmsysteem en verspreidt zich dankzij de seksuele *interconnectedness* door zowel *up-* als *downtown* Kingston. Vanuit verschillende literatuur over het risico op hiv in verband met armoede, zou het logisch zijn om hiv en aids inderdaad als een invloed vanuit *downtown* Kingston te zien. Met mijn onderzoek wil ik aantonen dat dit in de praktijk niet altijd zo hoeft te zijn. De meerderheid van mijn informanten gaf als antwoord op de vraag wie er het meeste risico loopt op een hiv-besmetting, dat iedereen dat loopt wanneer hij of zij seksueel actief is. Omdat 'arm' en 'rijk' seksueel met elkaar verbonden zijn.

Door het proces van mondialisering wordt de kloof tussen arm en rijk groter. Deze ontwikkeling heeft gevolgen voor kwetsbaarheid. Op het gebied van hiv en aids blijkt uit mijn onderzoek dat de arme bevolking op Jamaica niet per se kwetsbaarder is en meer risico loopt op hiv, zoals in de literatuur vaak wordt aangenomen. Maar dat vanuit seksuele *interconnectedness* tussen groepen met verschillende sociale posities de kwetsbaarheid en hiermee het risico op hiv bij zowel arm als rijk ligt. Het daadwerkelijke gevaar op een hiv-besmetting waardoor zowel studenten aan de *University of the West Indies* en jongvolwassen bewoners van Hannah Town, risico lopen, zit hem in de ambivalentie tussen seksuele normen en waarden en de praktijk.

Op Jamaica wordt van mannen verwacht dat ze *promiscuous* zijn en vrouwen monogaam. Deze genderverwachtingen komen niet altijd overeen met de praktijk. Zowel studentes van UWI en

bewoonsters van Hannah Town, zetten *transactional* seks in wanneer zij een zekere vorm van *economic empowerment* missen of om te voldoen aan een bepaalde levensstijl. Door seksuele normen en waarden en genderverwachtingen, leggen mannen en vrouwen in beide 'werelden' en in interactie met elkaar, wederzijds een enorme druk op elkaar. Aan de ene kant moeten vrouwen goed presteren in bed, omdat ze denken dat hun vriend anders vreemd zal gaan. Aan de andere kant moet de man genoeg geld hebben, omdat hij weet dat wanneer hij zijn vriendin financieel niet kan voorzien, zij naar een ander gaat. Van vrouwen wordt verwacht dat ze monogaam zijn, terwijl dit in de praktijk vaak niet het geval blijkt te zijn. Mannen staan onder druk om veel seks te hebben met verschillende vrouwen, omdat ze anders als *waist* man worden gezien. Zowel mannen als vrouwen worden aan veel risico's blootgesteld, omdat ze aan allerlei verwachtingen moeten voldoen. De ambivalentie tussen de praktijk en verwachtingen, zorgt voor seksueel risicovol gedrag. Want vraag je om het gebruik van een condoom wanneer dit bij je (seksuele) partner tot wantrouwen leidt en je het beeld opwekt niet te voldoen aan heersende seksuele normen en waarden en verwachtingen? Iedereen die onveilige seks heeft, loopt risico op een hiv-besmetting, ongeacht sociale positie.

5.2 Onderzoek naar hiv en aids

Met mijn onderzoek hoop ik een bijdrage te leveren aan het wetenschappelijke debat over hiv en risico, door mij naast armoede ook op welvaart te richten en de seksuele verbondenheid tussen groepen met verschillende sociale posities te bestuderen. De verspreiding van hiv over de wereld is bij uitstrek een gevolg van het proces van mondialisering. Beleid rondom hiv en aids wordt gedefinieerd tot internationale programma's en strategieën. We behoren allemaal tot dezelfde wereld, maar we ervaren deze wereld op een andere manier. Daarom is het van belang om bij het definiëren van het beleid rondom hiv en aids het lokale niet te vergeten. Het hiv-probleem kan pas echt op maatschappelijk niveau worden aangepakt, wanneer er onderzoek wordt gedaan naar sociale structuren die op lokaal niveau seksualiteit en risicovol seksueel gedrag betekenis geven. Bij het bestuderen van hiv en aids in huidige samenlevingen, is het van belang je als onderzoeker niet alleen te richten op wat voor weerslag moderne processen als mondialisering op samenlevingen hebben, maar ook te onderzoeken op wat voor manier sociale structuren die vormgegeven zijn in het verleden, betekenis krijgen in het nu. Hoewel deze historische sociale modellen door de jaren heen aan verandering onderhevig zijn, is het belangrijk om ook aan de hand van geschiedenis, huidige sociale interacties tussen mensen te bestuderen.

Tijdens mijn onderzoek merkte ik dat informanten hun eigen seksuele gedrag verantwoordden met praktijken uit de geschiedenis van de slavernij. Historische modellen hebben nog steeds zijn weerslag op de moderne Jamaicaanse samenleving en zijn van invloed op seksualiteit en hedendaagse genderverwachtingen. Seksuele cultuur op Jamaica is van oudsher al onderhevig aan invloeden van buitenaf. Door de geschiedenis van de slavernij, het kolonialisme en tegenwoordig door het proces van mondialisering. Verschillende auteurs beweren dat de slavernij en het kolonialisme bepalend zijn geweest in het vormen van genderrollen op Jamaica.

De geschiedenis van het eiland is dus belangrijk om hedendaagse, seksuele normen en waarden en genderverwachtingen te begrijpen. Het speelt namelijk nu nog mee in ideeën over *uptown* en *downtown* Kingston, waarbij een aanhoudende hiërarchische volgorde aan de basis ligt. Vanuit deze kennis is te begrijpen dat hoewel de huidige seksuele ontmoetingen de *gap* tussen *uptown* en *downtown* niet veranderen, toch *interconnection* mogelijk is tussen mensen die door *gaps* uit elkaar getrokken worden. *Uptown* en *downtown* Kingston zijn seksueel verbonden in een wereld van verschil.

6. Literatuur

Altman, D.

2004a Sexuality and Globalization. *Journal of NSRC* 1(1): 63-68.

2008b AIDS and the globalization of sexuality. *Social Identities* 14(2): 145-160.

Appadurai, A.

1996 Disjuncture and Difference in the Global Cultural Economy. *In The Anthropology of Globalization: a reader second edition*. In: J.X. and Rosaldo, R, eds. Pp 47-65. Malden: Blackwell Publishing.

Austin-Broos, D.

1994 Race/Class: Jamaica's Discourse of Heritable Identity. *New West Indian Guide* 68(3/4): 213-233.

Barnett, T & Blaikie, P.

1992 *Aids in Africa: It's Present and Future Impact*. London: Belhaven Press.

Bauman, Z.

2011 *Collateral Damage: Social Inequalities in a Global Age*. Cambridge: Polity Press.

Beck, U.

1992 *The Risk Society: Towards a New Modernity*. London: Sage.

Brennan, D.

2004 *What's love got to do with it?: Transnational desires and sex tourism in the Dominican Republic*. Durham: Duke University Press.

Boeije, H.

2010 *Analysis in Qualitative Research*. London: Sage.

Burnard, T.

2007 Evaluating gender in early Jamaica, 1674 – 1784. *History of the Family* 12: 81-91.

Caldeira, T.

1996 Fortified enclaves: the new urban segregation. *Public Culture* 8(2): 303-28.

Cooper, C.

2004 *Sound Clash: Jamaican Dancehall culture at large*. New York: Palgrave Macmillan.

DeWalt, K.M. and DeWalt, B.R.

2002 *Participant Observation: A Guide for Fieldworkers*. Lanham: AltaMira Press.

Eriksen, T.H.

2007 *Globalization: The Key Concepts*. London: Bloombury Publishing PLC.

Fassin, D.

2007 *When Bodies Remember: Experiences and politics of aids in South Africa*. Berkeley: University of California Press.

Gupta, A. and Ferguson, J.

1992 Beyond "Culture": Space, Identity, and the Politics of Difference. *Cultural Anthropology* 7(1): 6-23.

Harvey, D.
1990 *The Condition of Postmodernity*. Oxford: Blackwell.

Inda, J. and Rosaldo, R.
2008 *The Anthropology of Globalization. A reader second edition*. Malden: Blackwell Publishing.

Kalichmana, S.C. with Leickness, D. and Simbayib and Kageec, A. and Toefyb, Y. and Joosteb, S. and Caina, D. and Cherrya, C.
2006 Associations of poverty, substance use, and HIV transmission risk behaviours in three South African communities. *Social Science & Medicine* 26: 1641-1649.

Klingenberg, E.
2002 Bodies that don't matter: death and dereliction in Chicago. In *Commodifying bodies*. Scheper-Hughes, N. and Wacquant, L. eds: 121-135. London: Sage.

Kottak, C.P.
2011 *Cultural Anthropology: Appreciating Cultural Diversity. Fourteenth Edition*. New York: McGraw-Hill Companies.

LaFont, S.
2000 Gender wars in Jamaica. *Identities: Global Studies in Culture and Power* 7(2): 233-260.

Musolf, G. R.
2003 Social Structure, Human Agency, and Social Policy. *International Journal of Sociology and Social Policy* 23(6/7):1-12.

Nagel, J.
2003 *Race, Ethnicity, and Sexuality: Intimate Intersections, Forbidden Frontiers*. New York: Oxford.

Nealon, J. And Giroux, S.S.
2012 *The Theory Toolbox, second edition: Critical Concepts for the Humanities, Arts, & Social Science*. Lanham: Rowman & Littlefield Publishers, Inc.

Oliver-Smith, A. and Hoffman, S.M
2001 Introduction: Why Anthropologists Should Study Disasters. In *Catastrophe & Culture: The Anthropology of Disaster*. Hoffman, S.M. and Oliver-Smith, A. eds. Sante Fe: School of American Research Press.

Peterson, A.
1997 Risk, governance and new public health. In *Foucault, Health and Medicine*. Peterson, A. And Bunton, R. eds. London: Routledge.

Safa, H.I.
1995 *The Myth of the Male Breadwinner: Women and Industrialization in the Caribbean*. Boulder: Westview Press.

Stillwaggon, E.
2006 *AIDS and the ecology of poverty*. Oxford: Oxford University Press.

- Stuart, S.
2000 The Reproductive Health Challenge: Women and Aids in the Caribbean. *In* The Caribbean AIDS Epidemic. Howe, G. and Copley A. eds. Pp: 122-138. Kingston: The University of the West Indies Press.
- Susser, I.
2009 *AIDS, Sex, and Culture: Global Politics and Survival in Southern Africa*. Wiley Blackwell: West Sussex.
- Thomson, I.
2008 *The Dead Yard*. London: Faber and Faber.
- Tsing, A.
2000a The Global Situation. *In* The Anthropology of Globalization: a reader second edition. Ina J.X and Rosaldo, R. eds. Pp: 66-98. Malden: Blackwell Publishing.
2005b *Friction: An Ethnography of Global Connection*. Princetown: Princetown University Press.
- Turner, V.
1987 *Betwixt & Between: The liminal period in Rites the Passage*. *In* *Betwixt & Between: Patterns of Masculine and Feminine Initiation*. Mahdi, L.C. with Foster, S. and Little, M. Pp 3-19. Illinois: Open Court Publishing.
- White, RC and Carr, R.
2005 Homosexuality and HIV/AIDS stigma in Jamaica. *Culture, Health & Sexuality: An International Journal for Research, Intervention and Care* 7(4): 347-359.
- Williams, L.
2000 Homophobia and (gay rights) activism in Jamaica. *Small Axe* 4(7): 106–111.
- Wolf, B. and Blanc, A.K. e.a.
2000 'Who decides? Women's status and negotiation of sex in Uganda'. *Culture, Health & Sexuality: an International Journal for Research, Intervention and Care* 2(3): 303-322.